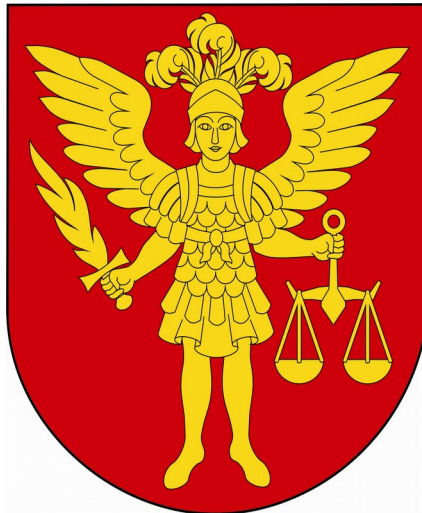

Załącznik
do Uchwały Nr XXIX/171/2012
Rady Gminy Werbkowice
z dnia 13 grudnia 2012 roku

**GMINNA STRATEGIA
ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW
SPOŁECZNYCH
GMINY WERBKOWICE
NA LATA 2013-2020**

Werbkowice 2012

Spis treści

I. Wprowadzenie	3
II. Charakterystyka Gminy Werbkowice	6
2.1. Uwarunkowania geograficzne i historyczne.....	6
2.2. Sytuacja demograficzna.....	8
2.3. Sytuacja gospodarcza.....	9
2.4. Edukacja publiczna i ochrona zdrowia.....	10
2.5. Kultura.....	12
2.6. Sport i rekreacja.....	14
III. Pomoc społeczna i jej klienci	16
3.1. Mapa występowania problemów społecznych na terenie gminy.....	16
3.2. Świadczenia rodzinne.....	20
3.3. Identyfikacja infrastruktury socjalnej i pomocowej.....	20
3.4. Działalność organizacji pozarządowych.....	22
IV. Bezpieczeństwo publiczne	25
4.1. Przestępczość.....	25
V. Diagnoza problemów społecznych	31
5.1. Przedmiot i zakres diagnozy.....	31
5.1.1 Bezrobocie.....	31
5.1.2 Alkoholizm.....	34
5.1.3 Niepełnosprawność i długotrwała choroba.....	35
5.1.4 Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego.....	38
5.1.5 Ubóstwo.....	39
5.1.6 Inne problemy społeczne gminy.....	39
VI. Uwarunkowania społeczno-gospodarcze Gminy Werbkowice	42
6.1 Identyfikacja mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń życia społeczno-gospodarczego (Analiza SWOT).....	42
6.2 Hierarchia problemów społecznych.....	46
VII. Założenia strategii rozwiązywania problemów społecznych i zaspakajania potrzeb mieszkańców	48
7.1 Misja.....	48
7.2 Główny cel strategiczny.....	49
7.3 Główne obszary strategii.....	49
7.3.1 Bezrobocie.....	50
7.3.2 Kryzys w rodzinie.....	52
7.3.3. Marginalizacja grup społecznych.....	54
7.3.4. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu ludzi niepełnosprawnych i starszych.....	56
7.4. Harmonogram realizacji.....	58
VIII. Finansowanie	62
IX. Wdrażanie i monitorowanie	63
X. Proces aktualizacji strategii	64
XI. Zakończenie	65
Spis tabel	66

I. Wprowadzenie

Jednym z ważniejszych zadań samorządu gminnego jest stworzenie jak najlepszych warunków rozwoju gospodarczego gminy oraz dążenia do poprawy warunków życia jej mieszkańców.

Proces zarządzania gminą, w szczególności w aspektach jej rozwoju, musi mieć charakter aktywny i być nastawiony na kreowanie przyszłości, a więc powinien być oparty na podejściu strategicznym.

Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2013-2020 jest dokumentem, który został opracowany w celu określenia głównych kierunków i priorytetów szeroko rozumianej polityki społecznej gminy Werbkowice. Jego rolą jest wskazanie spójnego systemu działań podejmowanych w celu zmiany negatywnych zjawisk oraz przewyższania problemów społecznych, które występują i mogą pojawić się w Gminie Werbkowice jak również zaspokojenia różnorodnych potrzeb i oczekiwań w tym zakresie.

Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2013-2020 traktowana jest jako długofalowy program działania, który wynika z art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2009 r. Nr 175 poz. 1362 z późn. zm.) „do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka.

Realizacja zadań postawionych przed pomocą społeczną (zarówno na poziomie społeczności lokalnej, jak rodziny i jednostki), a także konieczności wypracowania niekonwencjonalnych form pomocy, wymaga profesjonalnego i systematycznego diagnozowania problemów społecznych w skali gminy. Diagnoza problemów społecznych występujących na terenie gminy Werbkowice została sporządzona w oparciu o dane będące w dyspozycji Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Werbkowicach uzyskane w toku

bieżącej jego działalności, dane uzyskane z Głównego Urzędu Statystycznego -Oddział w Zamościu, Powiatowego Urzędu Pracy w Hrubieszowie oraz instytucji i organizacji współpracujących z Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej.

W oparciu o diagnozę została opracowana „Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych”, która jest dokumentem pokazującym możliwość podejmowania działań w sferze polityki i pomocy społecznej w gminie Werbkowice.

W ciągu ostatnich lat sukcesywnie następowały przeformułowania roli i zadań Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, a także realizacji świadczeń pomocy. Dokonano przejścia od modelu pomocy, którego zasadniczą funkcją było udzielanie wsparcia materialnego do modelu nastawionego na wzmocnienie postaw aktywnych oraz wspierania osób i rodzin zgłaszających się z prośbą o pomoc w rozwiązywaniu problemów. Było to możliwe jedynie dzięki rozwojowi różnego rodzaju usług dla różnych grup świadczeniobiorców, poradnictwa i pracy socjalnej.

Systemowe podejście do rodziny powoduje, że dysfunkcje mające w niej miejsce są traktowane jako izolowane zjawiska dotyczące pojedynczych osób. Stąd pomimo wielu różnych form pomocy skierowanych bezpośrednio na jednostkę, podejmuje się także pracę z całą rodziną, gdyż zmiany w jej funkcjonowaniu stanowią szansę na to, że następne pokolenie nie stanie się podopiecznymi pomocy społecznej.

Działania GOPS w Werbkowicach mają na celu nie tylko łagodzenie skutków trudnej sytuacji bytowej świadczeniobiorców pomocy społecznej, lecz także usuwanie przyczyn tkwiących często w sferze psychicznej i społecznej.

Strategia rozwiązywania problemów społecznych skierowana jest na rozszerzenie i pogłębienie form pracy socjalnej, współpracę z różnymi instytucjami i organizacjami pozarządowymi zajmującymi się pomocą społeczną oraz instytucjami działającymi w szerszym obszarze polityki społecznej jak: oświata, służba zdrowia, sądownictwo, służby porządkowe itp.

Z dotychczasowych obserwacji pracowników Gminnego Ośrodka

Pomocy Społecznej wynika, że najczęściej pomocy w rozwiązywaniu problemów potrzebują rodziny, w których występują:

- trudności wychowawcze z dziećmi,
- bezradność,
- uzależnienie od alkoholu.

Rozpoznane problemy powodują konieczność wprowadzenia jak najdalej idącego wsparcia i działań osłonowych na rzecz rodziny. Prawidłowe funkcjonowanie rodziny jest gwarancją rozwoju społecznego, dającego się zaobserwować już na szczeblu społeczności lokalnej. Troska o dobro rodziny jest największą motywacją i naczelnym priorytetem w działaniach zaplanowanych w niniejszej strategii.

II. Charakterystyka Gminy Werbkowice

2.1. Uwarunkowania geograficzne i historyczne

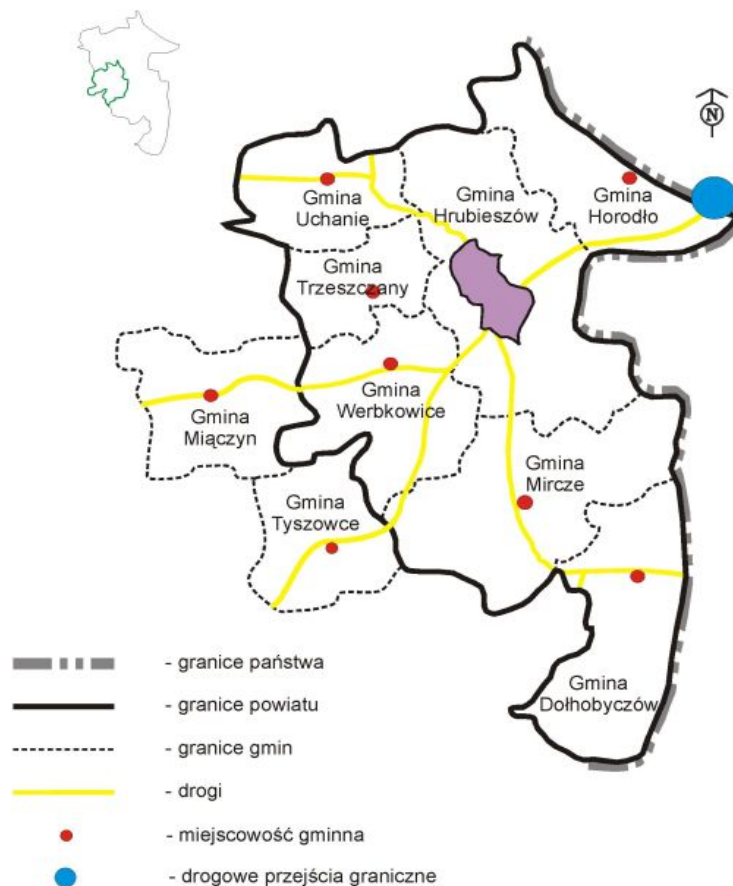
Gmina Werbkowice położona jest w południowo-wschodniej Polsce, w województwie lubelskim w odległości ok. 125 km od Lublina, w zachodniej części powiatu hrubieszowskiego - 12 km od Hrubieszowa. Powierzchnia gminy wynosi 188,26 km², co stanowi 14,83 % powierzchni powiatu. Sieć osadniczą tworzy w gminie 28 sołectw, w których zamieszkuje 10405 osób, w tym 5250 kobiet oraz 5155 mężczyzn (dane UG Werbkowice na dzień 31.12.2011r.).

Mapa Gminy Werbkowice

Gmina Werbkowice jest gminą graniczną powiatu, sąsiaduje ona z :

- gminą Hrubieszów od północnego wschodu,
- gminą Mircze od południowego wschodu,
- gminą Tyszowce od południa,
- gminą Miączyn od zachodu,
- gminą Trzeszczany od północy.

Historyczna nazwa siedziby gminy Werbkowice pochodzi od nazwy wierzby, której bardzo dużo rośnie w dorzeczu Huczwy. Nazwa ta prawdopodobnie wywodzi się z języka rosyjskiego.

Współczesna wieś powstała już na przełomie VII i VIII wieku - co potwierdzają badania archeologiczne wskazujące ciągłość osadnictwa od tego okresu. Pierwsze pisane wzmianki o miejscowości Werbkowice pochodzą z XIV wieku. Zimowit IV, książę mazowiecki i bełski erygował rzymskokatolicką parafię w Grabowcu. Parafia obejmowała cały ówczesny powiat, w jej skład weszło 26 wsi a wśród nich także Werbkowice.

Późniejsza historia miejscowości Werbkowice związana jest z dworem a następnie z pałacem właścicieli ziemskich - i tak w XVII w posiadłość należała do rodziny Łaszczów, w 1846 roku do Szydłowskich, następnie do Chrzanowskich, a od 1908 roku do 1944 roku właścicielami dóbr werbkowickich byli Rulikowscy. Antoni Szydłowski był fundatorem powstałego w 1864 roku drewnianego kościółka - cerkwi.

2.2. Sytuacja demograficzna

Na koniec 2011 roku dane Urzędu Gminy wskazywały, że w gminie Werbkowice stale zamieszkiwało 10405 osób, wśród których 5155 stanowią mężczyźni a 5250 kobiety. Gęstość zaludnienia za koniec 2011 roku wynosiła 55 osób na 1 km².

Według danych GUS Zamość struktura wiekowa ludności na koniec 2011 roku kształtowała się następująco:

- w wieku przedprodukcyjnym 2 139 osób
- w wieku produkcyjnym 6 361 osób
- w wieku poprodukcyjnym 1 812

Z danych wynika, że dominującą grupą są osoby w wieku produkcyjnym, na kolejnym miejscu znajdują się osoby w wieku przedprodukcyjnym, najmniejszy jest natomiast odsetek osób w wieku poprodukcyjnym. Oznacza to, że Gminę Werbkowice można uznać za gminę ludzi młodych, stanowią oni bowiem 61,6 % całej populacji.

Z danych przedstawionych w tabeli wynika, że w analizowanych latach w gminie wystąpił ujemny przyrost naturalny, co oznacza, że więcej było zgonów niż urodzeń. Spadek liczby urodzeń w dużej mierze wiąże się z tym, że mniej kobiet decyduje się na urodzenie dzieci, ze względu na trudne warunki finansowe rodziny, brak zatrudnienia jak również złe warunki mieszkaniowe.

Tab. 1 Liczba urodzeń i zgonów w gminie Werbkowice

Wyszczególnienie	2009	2010	2011
Liczba urodzeń	103	92	94
Liczba zgonów	131	111	135
<i>Przyrost naturalny</i>	-28	-19	-41

Źródło: Ewidencja ludności Urzędu Gminy Werbkowice

2.3. Sytuacja gospodarcza

Gmina Werbkowice jest terenem typowo rolniczo-przemysłowym ze szczególnym nastawieniem na przemysł rolno-spożywczy. Na koniec 2011r. odnotowuje się 250 zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej, w tym sektor publiczny obejmował 23 podmioty, a sektor prywatny 227 podmiotów.

Na terenie gminy dominują firmy małe, działające w sferze handlu i usług, biorąc za podstawę ogólną liczbę podmiotów. Na terenie gminy istnieje kilka dużych zakładów, które zajmują się przetwórstwem rolno-spożywczym. Należy tu wymienić Krajową Spółkę Cukrową S.A. Odział „Cukrownia Werbkowice”, Zakłady Zbożowo-Młynarskie w Werbkowicach s.c. posiadające nowoczesny młyn, Rolniczy Zakład Doświadczalny IUNiG.

Bardzo prężnie rozwija się sektor prywatny w dziedzinie handlu, usług i drobnej wytwórczości.

W obrębie gminy działalność gospodarczą prowadzi 2095 gospodarstw indywidualnych, gdzie dominują gospodarstwa o średniej powierzchni 5 ha. W ostatnich latach stale zwiększa się ilość gospodarstw rolnych o pow. powyżej 10 ha, w których prowadzona jest intensywnie produkcja zwierzęca i roślinna. Wiele z tych gospodarstw specjalizuje się w hodowli bydła mlecznego, produkcji zbóż lub buraka cukrowego. Dlatego też rolnictwo od dawna charakteryzuje się dużymi nakładami pracy i siły roboczej. Pomimo sprzyjającej wielkości gospodarstw rolnych oraz dość korzystnej struktury wiekowej społeczności gminnej, produkcja rolnicza jest mało dochodowa. W związku z powyższym od kilkunastu lat obserwuje się znaczne pogorszenie sytuacji dochodowej ludności wiejskiej. Dla znacznej części rolników ich indywidualne gospodarstwo nie stanowi głównego źródła dochodu. Na efekty produkcyjne i finansowe rolnictwa ujemny wpływ ma niewielka opłacalność produkcji. Negatywny wpływ na sytuację bytową mieszkańców gminy miał również upadek tzw. „PGR-ów” i spółdzielni produkcyjnych.

Niewielka część gospodarstw rolnych osiąga dochody z pozarolniczych źródeł, ale coraz to większą grupę stanowią gospodarstwa utrzymujące się z niezarobkowych źródeł np. renty czy emerytury.

Istotnym atutem w gminie jest pięknie ukształtowany krajobraz z rzeczkami, kościołami itp. Środowisko naturalne cechują duże kompleksy leśne oraz świeże powietrze. Przytoczone tu pozytywne walory stanowią wręcz doskonałe warunki do wypoczynku, rekreacji, rozwoju agroturystyki i ruchu turystycznego.

2.4. Edukacja publiczna i ochrona zdrowia

Gmina Werbkowice jest organem prowadzącym 2 zespoły szkół - Zespół Szkół w Werbkowicach (w skład którego wchodzi Szkoła Podstawowa i Gimnazjum) i Zespół Szkół w Sahryniu (w skład którego wchodzi Szkoła Podstawowa i Gimnazjum) - oraz Przedszkole Samorządowe „Bajka”. Pozostałe jednostki oświatowe są prowadzone przez osoby prawne inne niż jednostka samorządu terytorialnego (jest to jedno gimnazjum, siedem szkół podstawowych oraz cztery punkty przedszkolne).

Według danych uzyskanych od Inspektora ds. oświaty w Werbkowicach liczba dzieci objętych obowiązkiem szkolnym kształtuje się w latach 2009-2016 wraz z prognozą na przyszłe lata następująco:

Tabela 2. Liczba dzieci objętych nauczaniem w Gminie Werbkowice w latach 2009-2016

	Rok szkolny						
	2009/2010	2010/2011	2011/2012	2012/2013	2013/2014	2014/2015	2015/2016
Liczba uczniów	1107	1018	1019	1026	1018	1036	1019

Źródło: Opracowanie na podstawie informacji o stanie realizacji zadań oświatowych w Gminie Werbkowice w roku szkolnym 2010/2011

Powyższe dane przedstawiają jak z roku na rok zmienia się liczba dzieci objętych obowiązkiem szkolnym. Linia trendu ma na początku okresu charakter wzrostowy, jednakże z prognozy na lata przyszłe widać, że liczba dzieci w szkołach w gminie Werbkowice sukcesywnie się zmniejsza. Konsekwencją tego jest zmniejszanie się subwencji oświatowych przyznawanych dla gminy.

Według Systemu Informacji Oświatowej na dzień 30 września 2011 roku w placówkach oświatowych zatrudnienie w przeliczeniu na pełne etaty przedstawiało się następująco:

- 170 etatów nauczycieli wykwalifikowanych zawodowo w tym:
 - 5 etatów nauczycieli stażystów,
 - 23 etatów nauczycieli kontraktowych,
 - 36 etatów nauczycieli mianowanych
 - 73 etatów nauczycieli dyplomowanych.

Opieka zdrowotna jako ogół środków mających na celu zapobieganie i leczenie chorób jest realizowana za pomocą narzędzia jakim jest system ochrony zdrowia.

Na gminie spoczywa obowiązek opracowania, realizacji oraz oceny efektów programów zdrowotnych wynikających z rozpoznanych potrzeb zdrowotnych i stanu zdrowia mieszkańców gminy; inicjowania i udziału w wytyczaniu kierunków przedsięwzięć lokalnych zmierzających do zaznajomienia mieszkańców z czynnikami szkodliwymi dla zdrowia oraz ich skutkami; podejmowanie innych działań wynikających z rozeznaczonych potrzeb zdrowotnych i stanu zdrowia mieszkańców gminy.

W zakresie zapewnienia podstawowej opieki zdrowotnej prowadzone są 3 Niepubliczne Zakłady Opieki Zdrowotnej w Werbkowicach i dwa wiejskie ośrodki w Hostynnem i Turkowicach oraz 4 prywatne apteki (3 w Werbkowicach oraz 1 w Hostynnem). Placówki te zatrudniają ogółem 5 lekarzy rodzinnych specjalistów oraz 2 lekarzy stomatologów i średni personel medyczny dobrze wykwalifikowany w tym zakresie.

W Werbkowicach działa punkt rehabilitacyjny jako jednostka organizacyjna ZOZ Hrubieszów. Punkt znajduje się przy hali sportowej przy ul. Jana Pawła II. W jednostce zatrudniony jest specjalista fizjoterapeuta. Punkt specjalizuje się w wprowadzeniu ćwiczeń ogólno-usprawniających, leczniczych, korekcyjnych, zabiegów rehabilitacyjnych dla osób objętych ubezpieczeniem zdrowotnym ZUS i KRUS z terenu gminy Werbkowice, Grabowiec, Trzeszczany

i Miączyn.

Pomoc medyczna świadczona jest również przez placówki powiatowe i wojewódzkie. Mieszkańcy gminy Werbkowice mają zapewniony niezbędny dostęp do świadczeń i usług medycznych.

2.5. Kultura

Gminny Ośrodek Kultury w Werbkowicach to główny inicjator i realizator działalności kulturalnej.

GOK poprzez szeroki zakres organizowanych zajęć stara się przyciągać jak największą liczbę mieszkańców, w szczególności dzieci i młodzież.

Zajęcia odbywające się w Gminnym Ośrodku Kultury to:

- Literackie
- Recytatorskie
- Gra na skrzypcach
- Gra na pianinie
- Gra na perkusji
- Kuglarskie
- Rękodzieło artystyczne

Jednym z ważnych zadań GOK-u jest kultywowanie tradycji, folkloru, które mogą być podtrzymywane dzięki aktywnej współpracy z organizacjami pozarządowymi z terenu gminy, takimi jak: Koło Gospodyń Wiejskich, Ochotnicza Straż Pożarna, oraz przedszkolami, szkołami, bibliotekami czy parafiami. To także współpraca z ościennymi gminami w organizowaniu szerszych akcji.

W Gminie Werbkowice działają prężnie liczne grupy i zespoły:

- Grupa Iluzja
- Klub Seniora
- Wolontariat
- Koła Gospodyń Wiejskich
- Zespół „LOTOS”

- Kapela „STAH”
- Zespół „Górzanki” z Gozdowa
- Zespół Śpiewaczy z Kapelą z Honiatycz

GOK wraz i innymi instytucjami organizuje imprezy na szerszą skalę, do których należą:

1. Międzypowiatowy Festiwal Młodzieżowej Piosenki Religijnej, który odbywa się w maju a współorganizatorami są: Parafia Werbkowice, Urząd Gminy Werbkowice, Starostwo Powiatowe
2. Międzynarodowy Festiwal Pieśni i Piosenki Maryjnej, który odbywa się w maju a współorganizatorami są: Parafia Werbkowice, Urząd Gminy Werbkowice, Starostwo Powiatowe
3. Wojewódzki Festiwal Kapel Ulicznych i Podwórkowych, odbywa się w czerwcu a współorganizatorami są: Urząd Gminy, Starostwo Powiatowe, Urząd Marszałkowski, Wojewódzki Ośrodek Kultury
4. Dni Werbkowice - Dzień Cukrownia, odbywa się w lipcu a współorganizatorami są Urząd Gminy, Cukrownia Werbkowice, KGW
5. Międzypowiatowy Festiwal Zespołów Śpiewaczych, odbywa się w listopadzie a współorganizatorami są Urząd Gminy, Starostwo Powiatowe, Wojewódzki Ośrodek Kultury.

Gminny Ośrodek Kultury organizuje również mniejsze imprezy: Artystyczne Kolędowanie, Spotkania Kabaretowe, Dzień Babci i Dziadka, Gminny Dzień Kobiet, Koncert z okazji 3 maja, Dzień Matki, Dzień Dziecka, Andrzejki, Sylwester.

Urządzanie spotkań o różnym charakterze daje okazję miejscowej ludności na spotkanie się, rozmowy, spędzanie wolnego czasu co stanowi podstawę tworzącej się silnej, tożsamej sobie wspólnoty.

Istotnym elementem oddziaływań kulturalnych jest działanie 20 świetlic wiejskich w Adelinie, Alojzowie, Dobromierzycach, Gozdowie, Honiatyczach, Honiatyczkach, Hostynnem, Konopnym, Kotorowie, Łotowie, Łysej Górze, Malicach, Peresołowicach, Podhorcach, Sahryniu, Terebińcu, Terebiniu, Turkowicach, Wilkowie, Wronowicach. Są one centrum aranżującym spotkania,

przyjęcia.

Analizując Gminę Werbkowice pod względem kultury nie można pominąć działań Gminnej Biblioteki Publicznej. Księgozbiór łącznie liczy według danych na koniec 2011r. - 11 658 wolumenów. Przez cały czas jest on uzupełniany o nowości wydawnicze, co przyciąga czytelników. Nowości wydawnicze mogą zaspokoić potrzeby estetyczne, intelektualne, naukowo-informacyjne, a także rozrywkowe.

2.6. Sport i rekreacja

W gminie Werbkowice dużą rolę odgrywa sport, stąd dużą popularnością cieszą się kluby sportowe. Jednym z najstarszych klubów jest Międzyzakładowy Ludowy Klub Sportowy Kryształ Werbkowice, który został założony 13 stycznia 1973 roku.

Przy MLKS Kryształ działają dwie sekcje:

1. Sekcji piłki nożnej
2. Sekcja trójboju siłowego

Treningi prowadzone są w Hali Sportowej w Werbkowicach.

Mieszkańcom gminy i turystom służy oddana do użytku w 2005 roku Hala Sportowa im. Bronisława Malinowskiego, spełniająca europejskie normy jakości. Położona w centrum miejscowości stanowi jej niewątpliwą ozdobę. Organizowane są tu zawody powiatowe, rejonowe, a także o zasięgu ogólnopolskim — Mistrzostwa Polski w Trójboju Siłowym.

Obiekt dysponuje:

- pełnowymiarowym boiskiem do piłki nożnej (siatkowej, ręcznej, tenisa ziemnego)
- widownią na 350 miejsc wraz z miejscami dla sprawozdawców
- salą do ćwiczeń fitness
- nowoczesną sauną

- natryskami
- miejscami noclegowymi dla 25 osób
- barkiem serwującym m.in.: napoje zimne i gorące
- sprzętem do tenisa stołowego (6 stołów)
- pięknie zagospodarowany teren wokół hali zachęca do korzystania z:
 - ♦ kortów ziemnych
 - ♦ boiska do kosza
 - ♦ boiska treningowego do piłki nożnej i ręcznej

Od 2007 roku poza „Kryształem” działa Uczniowski Klub Sportowy UKS „GROT” specjalizujący się w sportach walki.

W Werbkowicach od 01 maja 1994 r. co roku organizowany jest Ogólnopolski Cukrowniczy Bieg Uliczny, którego organizatorem jest Międzyzakładowy Ludowy Klub Sportowy „KRYSZTAŁ” Werbkowice.

Celem imprezy jest:

- Popularyzacja biegania jako najbardziej dostępnej formy ruchu i rekreacji
- Upowszechnienie biegania wśród dzieci, młodzieży oraz osób dorosłych
- Podniesienie poziomu biegania i poszerzenie oferty sportowej rywalizacji
- Popularyzacja walorów krajoznawczo-przyrodniczych Werbkowic
- Propagowanie idei olimpijskich

III. Pomoc społeczna i jej klienci

Pomoc społeczna jako element polityki społecznej państwa ma za zadanie wspomagać osoby i rodziny w przezwyciężaniu trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Zadaniem pomocy społecznej jest również zapobieganie takim sytuacjom, poprzez podejmowanie działań zmierzających do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich ingerencji ze środowiskiem.

Zadania z zakresu pomocy społecznej realizowane są na terenie gminy Werbkowice głównie przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, jako jednostkę podległą gminie.

3.1. Mapa występowania problemów społecznych na terenie gminy

Niekorzystna sytuacja na rynku pracy, nasilenie problemów społecznych powoduje, że w gminie znaczna część mieszkańców nie radzi sobie z zaspokajaniem podstawowych potrzeb bytowych oraz z rozwiązywaniem codziennych problemów, dlatego też od kilku lat wzrasta liczba klientów Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej.

W 2011 r. pomocą społeczną objęto 245 rodzin, w których żyje 947 osób. Dynamikę wzrostu liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej na przestrzeni ostatnich trzech lat przedstawia poniższa tabela.

Tabela 3. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w latach 2009-2011

Wyszczególnienie	2009	2010	2011
Liczba rodzin	237	246	245
Liczba osób w rodzinach	948	952	947

Źródło: Opracowanie na podstawie sprawozdania GOPS w Werbkowicach w latach 2009-2011

Z danych przedstawionych w tabeli wynika, że w 2010 roku wzrosła liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej natomiast w roku 2011

nieznacznie zmniejszyła się liczba rodzin korzystających z pomocy naszego Ośrodka.

Głównymi powodami przyznania pomocy w 2011 roku były:

- ubóstwo - 154 rodzin
- bezrobocie - 72 rodzin
- alkoholizm - 47 rodzin
- długotrwała lub ciężka choroba - 34 rodzin
- niepełnosprawność - 29 rodzin
- bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego - 26 rodzin
- potrzeba ochrony macierzyństwa - 15 rodzin
- inne (trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego, zdarzenia losowe, sytuacja kryzysowa - 6 rodzin

W roku 2011 roku najważniejszym powodem udzielania pomocy społecznej w gminie Werbkowice było ubóstwo - pomoc z tego powodu otrzymało 154 rodzin, przy czym jedna rodzina mogła korzystać z pomocy z kilku różnych powodów. Należy podkreślić, że ubóstwo jest z reguły efektem długotrwałego utrzymywania się w strefie niskich dochodów i nie może być traktowane równoważnie z innymi typowymi powodami przyznania pomocy, lecz jako powód współwystępujący. Z analiz statystycznych wynika, że kryterium dochodowe dość dokładnie określa ilość rodzin, których dochody nie przekraczają progu dochodowego, który jest określony w ustawie i które w związku z tym mają prawo do korzystania ze świadczeń pomocy społecznej. Jednak pracownicy socjalni w swojej codziennej działalności mają trudności w obiektywnym zdiagnozowaniu skali ubóstwa w rodzinie. Ich zdaniem kryterium dochodowe nie oddaje złożoności tego problemu, ponieważ wiele rodzin, które nie wykazują żadnych dochodów (ze względu na szarą strefę, migrację zarobkową) tak naprawdę w stanie ubóstwa nie żyją.

Drugim dominującym problemem, który utrudnia bądź uniemożliwia prawidłowe funkcjonowanie klientów Ośrodka jest bezrobocie. Z powodu bezrobocia udzielono pomocy 72 rodzinom, stanowi to 30 % środowisk

korzystających w roku 2011 r. ze świadczeń pomocy społecznej. Wskaźnik ten odzwierciedla trudną sytuację na rynku pracy. Powrót na rynek pracy klientów GOPS-u jest utrudniony, bardzo często wręcz niemożliwy ze względu na niski poziom wykształcenia i kwalifikacji. Długotrwałe bezrobocie pociąga za sobą różnego rodzaju skutki, którymi są m.in.: brak wiary w siebie i swoje możliwości, niska samoocena, stres, brak motywacji. Należy podkreślić, że bezrobocie jest problemem, który łatwo można zdiagnozować. To z nim bowiem utożsamiają się sami klienci, potwierdzają go również dokumenty z urzędu pracy. Jak wynika z analizy sytuacji oraz obserwacji problem bezrobocia rzadko występuje w odosobnieniu, najczęściej obok niego, jako przyczyna lub skutek pojawiają się takie problemy jak: uzależnienia, długotrwała choroba, niepełnosprawność itp.

Na kolejnym miejscu problemów, z jakimi borykają się klienci naszego Ośrodka to alkoholizm, który dotyka 19% rodzin korzystających z pomocy. Zasięg, granice oraz niszczące działania alkoholizmu można zaobserwować nie tylko pośród osób korzystających z pomocy społecznej. Kolejny problem to sprawy związane ze złym stanem zdrowia (długotrwała choroba, niepełnosprawność). Rodziny te borykają się z trudnościami finansowymi, związanymi z koniecznością ponoszenia wysokich kosztów leczenia oraz zakupu leków.

W przypadku 10,6 % rodzin głównym problemem jest bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, dotycząca szczególnie rodzin wielodzietnych i niepełnych. Najczęściej takie rodziny nie potrafią sobie radzić z trudnościami dnia codziennego w związku z brakiem środków finansowych.

Należy podkreślić fakt, że w większości środowisk korzystających z pomocy występuje więcej niż jeden problem, wiele z nich trzeba uznać jako środowiska wieloproblemowe, które najbardziej są narażone na zjawisko wykluczenia.

Środowiska, które zgłaszały się o pomoc w roku 2011 były objęte różnymi formami pomocy materialnej i pozamaterialnej:

- pomocą finansową lub w naturze (zamówienia) objętych zostało 139

rodzin

- z pomocy w formie posiłków, jak również zasiłków celowych na zakup posiłków (w ramach programu rządowego „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”) skorzystały 202 osoby dorosłe oraz 277 dzieci korzystało z posiłków w stołówkach szkolnych
- pomocą w formie usług opiekuńczych objęto 2 osoby
- z pomocy w formie schronienia skorzystała 1 osoba
- z pomocy w formie dodatków mieszkaniowych skorzystało 40 rodzin
- złożonych zostało 800 wniosków o przyznanie świadczeń rodzinnych

W stosunku do środowisk korzystających z pomocy społecznej pracownicy GOPS prowadzą systematycznie pracę socjalną, która rozumiana jest jako działalność zawodowa, skierowana na pomoc osobom i rodzinom we wzmocnieniu lub odzyskaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie oraz tworzenie warunków sprzyjających temu celowi. Są to zadania złożone i trudne. Wymagają bowiem uwzględnienia nie tylko aktualnych, doraźnych potrzeb osób i rodzin, lecz także włączenia się w realizację takiego modelu pomocy środowiskowej, który polega na mobilizowaniu osób i rodzin do aktywnego radzenia sobie z problemami przy maksymalnym wykorzystaniu lokalnego potencjału. Pomoc środowiskowa zakłada współdziałanie służb socjalnych z wieloma podmiotami, min.: sądem, policją, placówkami służby zdrowia, edukacji, poradnictwa, urzędami, organizacjami pozarządowymi itp. Klienci pomocy społecznej to przede wszystkim osoby o niskich dochodach, bezrobotni, niepełnosprawni, przewlekle chorzy, osoby niezaradne życiowo, bezradne w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, samotne, bezdomne, alkoholicy. Dominującą grupę świadczeniobiorców stanowią bezrobotni, a także osoby niepełnosprawne i przewlekle chore.

Podsumowując należy stwierdzić, że działania służb społecznych były nieodzownym elementem systemu wspierania najsłabszych przedstawicieli społeczności lokalnej. Ograniczona ilość środków finansowych uniemożliwiła jednak zaspokojenie potrzeb i oczekiwań całej społeczności gminnej znajdującej się w trudnej sytuacji materialno-bytowej.

3.2. Świadczenia rodzinne

Świadczenia rodzinne są przewidziane w ustawodawstwie wszystkich państw członkowskich UE i stanowią odrębny dział zabezpieczenia społecznego. Zakres przedmiotowy systemu świadczeń rodzinnych oraz tryb postępowania w sprawie ich udzielania reguluje ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych.

Funkcjonujący system obejmuje świadczenia realizowane wcześniej na podstawie przepisów ustawy o zasiłkach rodzinnych, pielęgnacyjnych i wychowawczych oraz część świadczeń o charakterze obligatoryjnym skierowanych do rodzin z dziećmi (na podstawie ustawy o pomocy społecznej), świadczenia dla wszystkich rodzin niepełnych w miejsce rozwiązań zawartych w ustawie o funduszu alimentacyjnym, kierowanych tylko do części tych rodzin oraz świadczenia związane z edukacją dzieci, w tym w szczególności dzieci niepełnosprawnych.

3.3. Identyfikacja infrastruktury socjalnej i pomocowej

Infrastruktura socjalna w gminie Werbkowice jest skromna i wykazuje spore braki w stosunku do zapotrzebowania społecznego.

Gmina nie posiada domu pomocy społecznej, którego zadaniem byłoby zapewnienie całodobowej opieki osobom wymagającym tej formy pomocy. Kierowania osób do tego typu placówek jest często konieczne z powodu starzenia się społeczeństwa gminy, występujących problemów zdrowotnych oraz trudności w organizowaniu niezbędnej opieki i wsparcia ze strony najbliższej rodziny.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej współpracuje w tej kwestii z wieloma placówkami zlokalizowanymi w sąsiednich gminach, między innymi z Zakładem Opiekuńczo-Lecznicznym „Droga Życia” w Smoligowie, Domem Pomocy Społecznej w Tyszowcach. Jednakże placówki te nie zaspakajają w pełni potrzeb i oczekiwań mieszkańców, gdyż zgodnie ze swoim profilem przyjmują osoby stare i przewlekle somatycznie chore. Dla osób z innymi

problemami dostęp do placówek wsparcia jest bardzo ograniczony nawet w regionie.

Istotnym problemem dla gminy jest zapewnienie miejsca osobom z zaburzeniami psychicznymi i upośledzonym umysłowo, gdyż nawet na terenach gmin sąsiednich nie istnieją takie wyspecjalizowane placówki.

Na obszarze gminy funkcjonują nieliczne placówki pomocowe takie jak:

- *Świetlica* działająca przy Zespole Szkół w Werbkowicach, która organizuje czas wolny dzieci szkoły podstawowej i młodzieży gimnazjalnej (głównie grup dzieci dojeżdżających do placówek szkolnych z poza terenu), wyrabia u wychowanków samorządność społeczną oraz umiejętność współżycia w grupie, organizuje zajęcia z zakresu poradnictwa zawodowego (ujawnianie i rozwijanie uzdolnień, zainteresowań, rozwijanie poczucia estetyki, wrażliwości na piękno), przygotowuje do wartościowego spędzania czasu wolnego (wyrabianie nawyków kulturalnej rozrywki, sportu, zabawy oraz organizowanie racjonalnego wypoczynku i pobytu na powietrzu, mających na celu prawidłowy rozwój fizyczny), prowadzi zajęcia profilaktyczne, przeciwdziałające niedostosowaniu społecznemu i demoralizacji, przygotowuje dzieci do udziału w życiu społecznym oraz pełnieniu ról społecznych, prowadzi współpracę z rodzinami i opiekunami uczniów, wychowawcami oraz Ośrodkiem Pomocy Społecznej.
- *Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym Koło w Werbkowicach*, Warsztaty Terapii Zajęciowej prowadzące działalność na rzecz osób niepełnosprawnych. Uczestnikami są osoby z orzeczoną znacznym lub umiarkowanym stopniem niepełnosprawności. Z badań wynika, iż jest duże zapotrzebowanie na tę formę terapii.
- *Punkt Konsultacyjno-Informacyjny w Werbkowicach*, który świadczy pomoc względem osób:
 - będących w kryzysie,

- uzależnionych od alkoholu i innych środków odurzających a także członków ich rodzin,
- doświadczających przemocy,
- stosujących przemoc.

Wsparciem dla rozwiązywania niekrytych problemów społecznych gminy zajmują się też:

- Gminna Komisja do Spraw Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, zajmująca się problemami przeciwdziałania alkoholizmowi i innymi uzależnieniami.
- 2 pedagogów zatrudnionych w Zespole Szkół w Werbkowicach, którzy świadczą pomoc i poradnictwo dzieciom oraz młodzieży szkolnej zagrożonej subkulturami, ofiarom przemocy domowej oraz osobom uzależnionym.
- Psycholodzy.

Podsumowując należy podkreślić, że obecna infrastruktura nie pozwala na zapewnienie dostępu wszystkim oczekującym specjalistycznej pomocy. Utworzenie kompleksowego systemu wsparcia wymaga zwiększonego potencjału finansowego oraz zaangażowania większej niż dotychczas liczby podmiotów, instytucji i organizacji pozarządowych oraz wolontariuszy.

3.4. Działalność organizacji pozarządowych

Wśród wielu działań ukierunkowanych na zapobieganie i zwalczanie społecznego wykluczenia oraz niesienie pomocy zagrożonym częściom społeczeństwa na uwagę zasługują te, które inicjowane i prowadzone są przez organizacje sektora pozarządowego.

Organizacja społeczna to celowo zorganizowana grupa zmierzająca do realizacji określonych zadań. Jest to organizacja dobrowolna, samorządna, trwałe zrzeszenie o charakterze nieochodowym, której misją jest:

- udzielanie wsparcia członkom i ich rodzinom,

- podejmowanie działań na rzecz integracji osób i rodzin ze społecznością lokalną,
- organizowanie pomocy w zaspokajaniu podstawowych potrzeb życiowych oraz prowadzenie działalności charytatywnej,
- wspieranie ruchów samopomocowych,
- podejmowanie działań w kierunku rozwiązywania różnych problemów społecznych,
- działanie na rzecz aktywizowania osób niepełnosprawnych oraz wyrównywania ich szans w życiu społecznym.

Na terenie gminy Werbkowice funkcjonuje organizacje pozarządowe, które mogą podejmować działania na rzecz rozwiązywania problemów społecznych.

Do organizacji tych należą:

- Katolickie Stowarzyszenie Młodzieży
- Polskie Stowarzyszenie Na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym Koło w Werbkowicach
- Stowarzyszenie „Szansa” na rzecz rozwoju lokalnego w Werbkowicach
- Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Honiatycze, Honiatycze Kol., Honiatyczki, Wakijów
- Stowarzyszenie Edukacyjne na Rzecz Rozwoju i Promocji Wsi Podhorce
- Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Wsi Gozdów
- Stowarzyszenie „Edukacja i Rozwój Wsi Terebiń”
- Stowarzyszenie Miłośników Ziemi Turkowickiej w Turkowicach
- Stowarzyszenie „Przyjazna Szkoła w Malicach”
- Stowarzyszenie „Edukacja i Rozwój Wsi Hostynne, Hostynne Kolonia, Łotów, Dobromierzyce
- Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów w Werbkowicach
- Związek Kombatantów Rzeczypospolitej i Byłych Więźniów Politycznych Koło Gminne w Werbkowicach
- Stowarzyszenie Dzieci Ofiar Wojny Ziemi Zamojskiej Koło w Werbkowicach

Oprócz wymienionych organizacji pozarządowych działalnością na rzecz rozwiązywania problemów społecznych zajmuje się kościół oraz organizacje przykościelne.

Wymienione w tej części organizacje pozarządowe są doskonałym potencjałem do wykorzystania przy budowaniu różnych systemów wsparcia społecznego służącego rozwiązywaniu problemów społecznych gminy.

IV. Bezpieczeństwo publiczne

Każdy człowiek chce i ma prawo czuć się bezpiecznie w domu, w pracy, na wakacjach, a więc wszędzie tam gdzie przebywa i funkcjonuje. Bezpieczeństwo jest jedną z podstawowych potrzeb każdego człowieka, a jej niezaspokojenie nie pozwala na realizację innych. Bezpieczeństwo stanowiło i nadal stanowi o przeżyciu mimo, że znaczenie słowa przeżycie zmieniało się razem z rozwojem cywilizacji. Bezpieczeństwo dzisiaj nie tylko zapewnia przeżycie jednostki czy też społeczności, ale zapewnia także komfort życia. Pojawia się jednak problem jak zapewnić to bezpieczeństwo, kto ma to robić i w jaki sposób? Z jednej strony oczekuje się, że zapewnienie bezpieczeństwa leży po stronie państwa. Z drugiej zaś strony, nawet najlepszy system bezpieczeństwa, nie chroni obywatela przed nieszczęściem, jeśli on sam sobie tego bezpieczeństwa nie zapewni.

Do instytucji, które działają w zakresie bezpieczeństwa publicznego i funkcjonują w ramach:

- Administracji rządowej są: Policja, Straż Graniczna, Państwowa Straż Pożarna, Żandarmeria Wojskowa, Centralne Biuro Antykorupcyjne, Straż Ochrony Kolei, Inspekcja Transportu Drogowego
- Administracji samorządowej: Straż Gminna (Miejska)
- Sektora prywatnego: Agencja ochrony osób i mienia.

4.1. Przestępczość

Przestępczość to ogół przestępstw popełnionych w pewnym okresie w danym kraju lub środowisku społecznym albo przez określoną kategorię przestępców.

Przestępstwo to zawiniony czyn społecznie niebezpieczny, zabroniony przez ustawę pod groźbą kary, naruszenie, przekroczenie praw.

Policja jest podstawową formacją w państwie polskim, która jest przeznaczona do ochrony bezpieczeństwa ludzi oraz utrzymana bezpieczeństwa i porządku publicznego. Jako jedyna też ma tak jasno i bezpośrednio sformułowane zadania w zakresie bezpieczeństwa publicznego.

Nad bezpieczeństwem i ładem społecznym w gminie Werbkowice czuwa jeden dzielnicowy. Na Posterunku Policji w Werbkowicach łącznie jest zatrudnionych ośmiu funkcjonariuszy.

Największe zagrożenie na terenie naszej gminy stanowią nietrzeźwi kierowcy. W 2009 roku wykryto ich 40, a w 2011 r. już 58. Drugim pod względem częstości rodzajem zagrożenia bezpieczeństwa na terenie naszej gminy są wypadki i kolizje drogowe (80 w okresie ostatnich dwóch lat). Ma to związek z nadużywaniem alkoholu przez kierujących pojazdami. Pojawiają się także kradzieże, kradzieże z włamaniem, uszkodzenia mienia, bójki i pobicia. Zestawienie czynów przestępczych dokonywanych na terenie naszej gminy przedstawia poniższa tabela.

Tabela 4. Przestępstwa stwierdzone i ich wykrywalność na terenie gminy Werbkowice

Przestępstwa	2009		2010		2011	
Stwierdzone	146		218		202	
Wykrywalność %	87		90,5		89,1	
Kategoria niektórych przestępstw	S	W (%)	S	W (%)	S	W (%)
Kradzieże	18	44,4	16	37,5	25	36,0
Kradzieże z włamaniem	9	38,8	17	73,7	16	75,0
Rozbój i wymuszenia rozbójnicze	3	100	-	-	-	-
Bójki i pobicia	3	100	6	100	2	100
Uszkodzenia mienia	7	57,1	4	100	2	100
Kierowanie w stanie nietrzeźwości pojazdów mechanicznych i nie mechanicznych	40	100	50	100	58	100
Narkotyki	1	100	3	100	11	100
Kradzieże pojazdów	1	-	1	-	-	-

Źródło: Posterunek Policji w Werbkowicach

Dane pokazują, że wykrywalność przestępstw na terenie gminy jest duża, świadczy to o tym, że Policja Werbkowicka dobrze wywiązuje się ze swoich zadań w ramach wykrywania przestępstw.

Na stan ładu i porządku publicznego w omawianym okresie na terenie gminy znaczący wpływ miały czyny wyczerpujące znamiona wykroczeń uznawane za szczególnie dokuczliwe społecznie, np.: łamanie przepisów bezpieczeństwa i porządku w ruchu drogowym, zakłócenia ładu i porządku publicznego, nieobyczajne wybryki, zanieczyszczanie miejsc publicznych oraz spożywanie alkoholu w miejscach objętych zakazem. W ramach pełnionych służb na terenie gmin w okresie trzech lat policjanci ujawniali wykroczenia wnioskowe, stosowali postępowanie mandatowe oraz represyjne środki oddziaływania na sprawców w formie pouczeń.

Tabela 5. Środki represyjne stosowane przez funkcjonariuszy Posterunku Policji w Werbkowicach

	2009	2010	2011
Mandaty Karne ogółem	185	184	148
Pouczenia	109	112	125
Wnioski o ukaranie do Sądu Grodzkiego w Hrubieszowie	73	114	147

Źródło: Posterunek Policji w Werbkowicach

Z przedstawionych danych wynika, że najczęściej stosownym przez funkcjonariuszy Policji środkiem represyjnym były mandaty. Funkcjonariusze najczęściej stosują postępowanie mandatowe podczas przeprowadzania rutynowej kontroli drogowej. Ale oprócz karania mandatami karnymi upominają, głównie za wykroczenia przeciwko bezpieczeństwu i porządkowi ruchu na drogach.

Na stan bezpieczeństwa miały również wpływ zdarzenia na drogach publicznych na terenie gminy Werbkowice.

W omawianym okresie odnotowano:

Tabela 6. Wypadki drogowe i kolizje

Lp.	Kategoria	2009	2010	2011
1.	Wypadki	6	5	5
	Zabici	2	1	-
	Ranni	5	4	7
2.	Kolizje drogowe	67	74	75
3.	Liczba kierowców zatrzymanych za jazdę w stanie nietrzeźwości	40	50	58
4.	Sprawcy złapani na gorącym uczynku lub w bezpośrednim pościgu	46	57	68

Źródło: Posterunek Policji w Werbkowicach

Na terenie gminy Werbkowice nie odnotowuje się zbyt wielu wypadków drogowych, ale mimo wszystko ta liczba powinna być niższa. Częstsze są kolizje drogowe, których liczba kształtuje się na podobnym poziomie. Najczęstszymi przyczynami wypadków drogowych i kolizji są nadmierna prędkość i prowadzenie pod wpływem alkoholu. W związku z tym funkcjonariusze drogówki powinni prowadzić częstsze kontrole drogowe i karać wyższymi mandatami, ponieważ takie działania pozwolą wyeliminować piratów drogowych i nietrzeźwych kierowców, którzy zdecydowanie stanowią największe zagrożenie na drogach w całym kraju.

Na terenie gminy liczba nieletnich sprawców przedstawia się następująco:

Tabela 7. Nieletni sprawcy

Kategoria	2009	2010	2011
Nieletni sprawcy czynów karalnych	4	7	10

Źródło: Posterunek Policji w Werbkowicach

Liczba nieletnich sprawców nie jest duża, ale mimo to rośnie z roku na rok. Chodzi tutaj głównie o nieletnich znajdujących się pod wpływem alkoholu. Nie ma co ukrywać, że liczba ta może rosnać, ponieważ młodzi piją i będą pić.

Wynika to z zaniedbań wychowawczych bądź z nadmiernego nadzoru, a także z czerpania negatywnych wzorców zachowań ze środków masowego przekazu, które propagują zachowania agresywne. Zatem istotne jest aby Policja realizowała wszelkie programy dla młodzieży by zapobiegać negatywnym zachowaniom.

W przypadku ujawnienia nieletniego będącego pod wpływem alkoholu zostają powiadamiani rodzice a w przypadkach sprawców czynów karalnych Sąd Rejonowy III Wydział Rodzinny i Nieletnich w Hrubieszowie.

W zakresie zapewnienia bezpieczeństwa publicznego działają także jednostki OSP. Funkcjonują w oparciu o przepisy ustawy z dnia 24 sierpnia 1991 r. o ochronie przeciwpożarowej oraz w oparciu o Prawo o stowarzyszeniach. Szczegółowe zadania i organizacja OSP określone są statutem. Jednostki OSP działające na terenie Gminy Werbkowice skupiają 281 członków czynnych, 11 wspierających i 36 honorowych. Jedna jednostka (Cukrownia Werbkowice) działa w ramach Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego. Terenem jej działania jest powiat hrubieszowski. Na wezwanie Państwowej Straży Pożarnej uczestniczą w działaniach ratowniczo-gaśniczych. KSRG jest to zespół przedsięwzięć organizacyjnych, szkoleniowych, materiałowo-technicznych i finansowych, które obejmują prognozowanie, rozpoznawanie i zwalczanie pożarów, klęsk żywiołowych, miejscowych zagrożeń oraz skupiający w uporządkowanej wewnętrznie strukturze jednostki ochrony przeciwpożarowej w celu ratowania życia, zdrowia, mienia i środowiska. KSRG stanowi integralną część systemu bezpieczeństwa wewnętrznego kraju. Cukrownia Werbkowice posiada samochód Star 244 GBAM (gaśniczy, beczka, autopompa, motopompa), wyposażona jest w radiostację, motopompę szlamową, węże ssawne, piłę do betonu i stali, zestaw do ratownictwa medycznego, sprzęt ochrony dróg oddechowych oraz inny sprzęt potrzebny do działań ratowniczo-gaśniczych.

W jednostce jest zamontowany system selektywnego alarmowania.

Wyposażenie pozostałych jednostek OSP w gminie Werbkowice to:

- OSP Alojzów - samochód Star 26P, pompa szlamowa
- OSP Gozdów - 1 motopompa
- OSP Honiatycze - samochód Star 244, 1 pompa szlamowa
- OSP Honiatycze kol. - 1 motopompa
- OSP Honiatyczki - samochód Star 244, 1 pompa szlamowa
- OSP Hostynne - samochód Żuk A-11B, 1 pompa szlamowa
- OSP Konopne - 1 motopompa
- OSP Kotorów - samochód Volkswagen, 1 pompa szlamowa
- OSP Peresołowice - 1 motopompa
- OSP Podhorce - samochód Magirus, 1 pompa szlamowa
- OSP Sahryń - samochód Ford Transit, agregat prądotwórczy, agregat wysokociśnieniowy, 1 pompa szlamowa
- OSP Terebiń - 1 motopompa
- OSP Turkowice - samochód Star 244 i Ford Transit, 1 motopompa, 1 pompa szlamowa
- OSP Wronowice - samochód Jelcz 315C, 1 pompa szlamowa

Wszystkie jednostki OSP posiadają odpowiednie remizy. Koszty wyposażenia, utrzymania, wyszkolenia, zapewnienia gotowości bojowej, umundurowania, ubezpieczenia jednostek OSP ponosi gmina.

V. Diagnoza problemów społecznych

5.1 Przedmiot i zakres diagnozy

Materiałem wyjściowym do prac nad gminną strategią rozwiązywania problemów społecznych były wyniki - prowadzonych przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej na przestrzeni kilku lat - analiz kwestii społecznych, w tym przede wszystkim problemów i potrzeb zgłaszanych przez klientów ubiegających się o pomoc. Zostały one uzupełnione przez wyniki analiz prowadzonych przez inne jednostki samorządowe i administracji publicznej czyli Powiatowy Urząd Pracy w Hrubieszowie, Inspektora ds. oświaty, Ośrodki Zdrowia, Posterunek Policji, szkoły, organizacje pozarządowe.

Przedmiotem diagnozy są poszczególne i charakterystyczne dla różnych grup społecznych problemy o najwyższym stopniu dolegliwości takich jak.: bezrobocie, ubóstwo, niepełnosprawność, uzależnienia, samotne wychowywanie dzieci, które wymagają podejmowania wszechstronnych działań w celu przeciwdziałania sytuacjom krytycznym w życiu jednostek i zbiorowości, poprawy ich warunków bytowych oraz wyrównywania różnic socjalnych w wielu obszarach aktywności społecznej. Obejmuje ona również sprawy związane z zapobieganiem powstawaniu niekorzystnych zjawisk, poprzez rozszerzenie dostępu do informacji, zagospodarowania czasu wolnego, propagowanie działań wolontarystycznych i samopomocowych.

5.1.1 Bezrobocie

Przemiany społeczno-gospodarcze, które zachodzą w kraju wpłynęły na sytuację gminy i jej mieszkańców poprzez nasilenie się wielu kwestii społecznych, w znaczny sposób utrudniających funkcjonowanie osób i rodzin. Szczególnie niepokojącym jest bardzo wysokie i ciągle powiększające się bezrobocie i zmiany na gminnym rynku pracy.

Z danych uzyskanych z Powiatowego Urzędu Pracy w Hrubieszowie wynika, iż liczba osób zarejestrowanych na koniec 2011 roku wynosiła 689 bezrobotnych. W tej liczbie 347 osób stanowiły kobiety, 647 to osoby

zarejestrowane bez prawa do zasiłku. Liczbę osób bezrobotnych na przestrzeni ostatnich trzech lat przedstawia tabela nr 8.

Podstawową cechą gminnego rynku pracy jest bezrobocie sezonowe, które nasila się w okresie zimowym. W okresie letnim większa część osób bezrobotnych w wieku produkcyjnym zatrudnia się do prac dorywczych np. prac polowych.

Tabela 8. Liczba osób bezrobotnych z gminy Werbkowice zarejestrowanych w PUP w Hrubieszowie

Wyszczególnienie	2009	2010	2011
Bezrobotni ogółem	561	633	689
Kobiety	272	310	347
Mężczyźni	289	323	342

Źródło: Opracowanie na podstawie danych uzyskanych z Powiatowego Urzędu Pracy w Hrubieszowie

Z danych przedstawionych w tabeli wynika, że bezrobocie na terenie naszej gminy z roku na rok rośnie. Wysokie bezrobocie pociąga za sobą wiele niekorzystnych zjawisk społecznych takich jak: ubóstwo, uzależnienia, przemoc, przestępczość, bezdomność, bezradność życiowa, pogorszenie stanu zdrowia.

Dużą grupę bezrobotnych stanowią osoby w wieku do 25 lat - 222 osoby (stan na koniec 2011 r.). Duży odsetek bezrobocia jest spowodowany wejściem na rynek kolejnych roczników wyżu demograficznego lat osiemdziesiątych, które systematycznie kończyły edukację. Przyrost zasobów pracy nie jest równoważony przyrostem nowych miejsc pracy. Brak zdolności adaptacyjnych i wzrost wartości na rynku pracy po zakończeniu edukacji wyzwała negatywne skutki. Wzmacnia poczucie bezsilności i spycha w bierność młodego człowieka, który nie dąży do kontynuacji edukacji i zwiększenia swojej atrakcyjności na rynku pracy.

Szczególnie dotkliwe jest bezrobocie w przypadku osób powyżej 50 roku życia. Długotrwałe bezrobocie tej grupy staje się coraz poważniejszą kwestią

społeczną. Brak pracy odbiera tym ludziom szansę na godne życie. Należy podkreślić fakt, że osoby bezrobotne powyżej 50 roku życia mają często za sobą długoletni staż pracy. Dla pracodawców są oni jednak zbyt zaawansowani wiekowo, by ich zatrudnić a posiadają zbyt krótki staż pracy bądź są za młodzi by przysługiwały im świadczenia przedemerytalne lub emerytalne. Najbardziej narażone na długotrwałe pozostawanie bez pracy są osoby powyżej 40 roku życia, legitymujące się niskim wykształceniem i brakiem kwalifikacji.

Stan bezrobotnych w wieku do 25 lat i osób po 50 roku życia przedstawia poniższa tabela.

Tabela 9. Liczba osób bezrobotnych w kategoriach wiekowych w latach 2009-2011

Wyszczególnienie	2009	2010	2011
Osoby powyżej 50 roku życia	63	72	82
Osoby do 25 roku życia	191	209	222

Źródło: Opracowanie na podstawie danych uzyskanych z Powiatowego Urzędu Pracy w Hrubieszowie

Dane przedstawione powyżej pokazują, że zarówno liczba osób bezrobotnych w wieku do 50 roku życia i do 25 roku życia stale rośnie.

Niepokojącym zjawiskiem jest liczba osób pozostających bez pracy, które obrazuje poniższa tabela.

Tabela 10. Liczba osób bezrobotnych w okresie pozostawania bez pracy w latach 2009-2011

Okres pozostawania bez pracy	2009	2010	2011
do 3 m-cy	147	150	107
3-6 m-cy	83	97	125
6-12 m-cy	95	109	124
12-24 m-cy	85	93	143
Powyżej 24 m-cy	98	101	132

Źródło: Opracowanie na podstawie danych z PUP w Hrubieszowie

Z danych wynika, że liczba bezrobotnych w okresie pozostawania bez pracy z roku na rok rośnie. Znaczną grupę stanowią osoby długotrwale bezrobotne. Długotrwałe bezrobocie powoduje zmiany w psychice oraz izolację społeczną. Dla części z tych osób, bezrobocie staje się w coraz większym stopniu sposobem na życie. W związku z czym ich aktywizacja społeczno-zawodowa jest bardzo trudna. Wymaga to zastosowania innych metod pracy oraz poświęcenia więcej czasu. Takie długotrwałe bezrobocie może powodować patologię społeczną, zmniejsza szanse na znalezienie pracy co powoduje degradację materialną i społeczną jednostek dotkniętych tym problemem i ich rodzin, co bardzo często prowadzi do wykluczenia społecznego.

5.1.2 Alkoholizm

Wyjątkową grupę dysfunkcyjną, która objęta została programem pomocy GOPS-u, są osoby borykające się z problemem alkoholizmu. Spożywanie a wręcz nadużywanie alkoholu w dużych ilościach stanowi obecnie bardzo ważny problem. Jego zasięg, granice oraz niszczące działania można zaobserwować nie tylko pośród osób korzystających z pomocy społecznej.

Problem alkoholowy wśród osób objętych działaniem GOPS-u Werbkowice przedstawia poniższa tabela:

Tabela 11. Liczba rodzin korzystających z pomocy GOPS z powodu alkoholizmu

	2009	2010	2011
Alkoholizm	86	84	47

Źródło: Opracowanie na podstawie sprawozdań z działalności GOPS w latach 2009-2011

Z przytoczonym problemem pracownicy socjalni GOPS-u borykają się od wielu lat. Jednak z przedstawionych powyżej danych wynika, że zjawisko alkoholizmu jest coraz mniejsze na terenie naszej gminy, liczba osób uzależnionych od alkoholu spada.

W rodzinach klientów korzystających z pomocy pracownicy GOPS często

obserwują sytuacje sprzyjające spożywaniu napojów alkoholowych, stwarzanie zachęty do jego spożycia oraz łatwości zdobycia alkoholu. Wyjątkowe znaczenie w tych rodzinach ma wzorzec picia alkoholu przekazywany przez pokolenie starsze oraz różnice pomiędzy zachowaniem rodziców a wymaganiami jakie stawiają swoim dzieciom w zakresie spożywania alkoholu. Ponadto wyraźnie obserwuje się brak kontroli ze strony rodziców i stosowanie niewłaściwie dobranych metod opiekuńczo-wychowawczych. W wielu takich rodzinach mówi się o zjawisku „dziedziczenia” alkoholizmu. Problem alkoholizmu wśród podopiecznych pomocy społecznej jest bardzo skomplikowany, gdyż obok niego występują zaburzenia w komunikowaniu się pomiędzy członkami rodziny, bieda, problemy opiekuńczo-wychowawcze i zdrowotne.

Praca socjalna z tą grupą dysfunkcyjną jest niezwykle długa, trudna a prowadzona nieprofesjonalnie często skazana na niepowodzenie. Z pomocą pracownikom socjalnym w pracy z osobami mającymi problem alkoholowy przychodzi Gminna Komisja ds. Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Werbkowicach.

5.1.3 Niepełnosprawność i długotrwała choroba

Postęp medyczny z jednej strony wpływa na wydłużenie trwania życia, ale z drugiej strony pociąga za sobą epidemiczne zagrożenie chorobami przewlekłymi wraz z konsekwencją, koniecznością zapewnienia rozszerzonej opieki tej grupie osób. Starośći towarzyszy wielochorobowość, co z kolei pociąga za sobą prawdopodobieństwo uszkodzenia funkcji organizmu prowadzącej do niepełnosprawności.

Polska jest również krajem o bardzo wysokiej i narastającej licznie osób niepełnosprawnych. To zjawisko nabiera coraz większej rangi wśród problemów społecznych w ostatnich latach.

Według Badania Stanu Zdrowia pod koniec 2009 roku prawne orzeczenie o niepełnosprawności lub równoważne posiadało prawie 4,2 mln Polaków

w tym blisko 184 tyś. dzieci do lat 16 z aktualnym orzeczeniem niepełnosprawności.

Zarówno w Polsce jak i na świecie tendencje wzrostowe tłumaczyć można między innymi rozwijającą się techniką (powodującą nasilenie wypadków, urazów, zatruć) niszczeniem środowiska naturalnego.

Zgodnie z ustawą o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnienia osób niepełnosprawnych za osobę niepełnosprawną należy uznać tą, której stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza bądź uniemożliwia wypełnianie ról społecznych, a w szczególności wykonywanie pracy zarobkowej.

Jeśli mówimy o problemie niepełnosprawności mamy tu na myśli osoby z dysfunkcjami fizycznymi, psychicznymi i umysłowymi, które posiadają lekki, umiarkowany lub znaczny stopień niepełnosprawności orzeczonej przez Powiatowy Zespół Do Spraw Orzekania o Stopniu Niepełnosprawności oraz Lekarza Orzecznika Zakładu Ubezpieczeń Społecznych lub Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Sytuację rodzin korzystających z pomocy naszego Ośrodka z powodu niepełnosprawności i długotrwałej choroby przedstawia tabela.

Tabela 12. Liczba rodzin korzystających z pomocy GOPS z powodu niepełnosprawności i długotrwałej choroby

	2009	2010	2011
Niepełnosprawność	39	34	29
Długotrwała choroba	49	53	34

Źródło: Opracowanie na podstawie sprawozdań z działalności GOPS w Werbkowicach w latach 2009-2011

Z obserwacji przeprowadzonych przez pracowników Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej wynika, iż sytuacja tej grupy osób jest bardzo trudna. Często wiąże się to z ograniczoną możliwością zakupu właściwego sprzętu ułatwiającego funkcjonowanie w społeczeństwie oraz samoobsługę, dużymi

wydatkami finansowymi łożonymi na rehabilitację. Ważnym problemem są także bariery architektoniczne czy to w miejscu zamieszkania, czy w instytucjach użyteczności publicznej. Przeszkody te nie tylko utrudniają, ale wręcz uniemożliwiają funkcjonowanie w normalnym codziennym życiu.

Znaczącą kwestią jest także problematyka edukacji osób niepełnosprawnych począwszy od chwili urodzenia do ukończenia nauki w ramach posiadanych predyspozycji. Grupa ta spotyka się również z problemami psychologicznymi i społecznymi, wiążącymi się z trudnością zaakceptowania samego siebie, swojej choroby oraz z brakiem zrozumienia ze strony ludzi zdrowych. Poprawie warunków życia osób niepełnosprawnych a zatem zapewnieniu im większej integracji ze środowiskiem lokalnym i jego społecznością, ma służyć program działań na rzecz osób niepełnosprawnych stanowiący nieodłączną część Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w gminie Werbkowice.

Z przeprowadzonych w GOPS-ie obserwacji wynika, że wśród najczęściej występujących potrzeb osób niepełnosprawnych występuje konieczność likwidacji barier architektonicznych i w komunikowaniu się oraz pomocy socjalnej, ekonomicznej i mieszkaniowej. Znaczna część osób wymaga wsparcia finansowego oraz pomocy w ramach pracy socjalnej, a także pomocy usługowej.

Dokonana analiza pozwoliła na sformułowanie najważniejszych zadań w zakresie:

- wczesnego wykrywania, diagnozowania i interwencji w ograniczaniu skutków niepełnosprawności,
- dostępu do rehabilitacji zdrowotnej, edukacyjnej i społecznej,
- doradztwa socjalnego i psychologicznego,
- szkolenia w zakresie samoobsługi, poruszania się, korzystania z komunikacji,
- rozwijania i przywracania zdolności do wykonywania podstawowych czynności i w miarę samodzielnego życia,
- stworzenia warunków integracji ze środowiskiem lokalnym,

- zapewnienia i dostarczenia kompensujących utratę danej funkcji w tym środków technicznych i ortopedycznych,
- pomocy przy tworzeniu reprezentacji swego środowiska,
- promowania pozytywnego wizerunku osób niepełnosprawnych i zapobieganie izolacji,
- inicjowania zrzeszania się osób niepełnosprawnych w organizacje i związki.

5.1.4 Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego

Rodzina jest podstawową komórką społeczną spełniającą istotne funkcje zaspokajające potrzeby społeczne, psychiczne i emocjonalne swoich członków. Środowisko rodzinne jest pierwszym środowiskiem wychowawczym w życiu dziecka. Składa się na nie: struktura rodziny, atmosfera wychowawcza w domu, poziom wykształcenia rodziców, sytuacja materialna i zdrowotna. Bezradność wynikająca z zaburzenia równowagi systemu rodzinnego przejawiającego się trudnościami we właściwym wypełnianiu ról społecznych przez poszczególnych członków rodziny często jest przyczyną złego funkcjonowania rodziny. Objawia się to poprzez problemy w wypełnianiu ról rodzicielskich i problemy wychowawcze związane z prezentowaniem przez dzieci agresywnych zachowań, łamaniem obyczajów i norm społecznych. Wszelka pomoc w takim wypadku powinna zmierzać do udzielania rodzinie wsparcia w odbudowie prawidłowych relacji i umacnianiu prawidłowych postaw rodzicielskich. Warunkiem powodzenia jest możliwie jak najwcześniejsze udzielenie pomocy oraz stosowanie działań profilaktyczno ochronnych.

Problem bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego stał się przyczyną skorzystania z pomocy finansowej GOPS:

- w 2009 roku - 38 rodzin
- w 2010 roku - 26 rodzin
- w 2011 roku - 26 rodzin

W Gminie Werbkowice prowadzone jest dożywianie dzieci w szkołach.

W Zespole Szkół w Werbkowicach posiłki przygotowywane są przez stołówkę szkolną. Do pozostałych szkół dowożone są w formie cateringu.

5.1.5 Ubóstwo

Ubóstwo określa się jako stan, w którym jednostce ludzkiej lub grupie społecznej brakuje niezbędnych środków na zaspokojenie podstawowych potrzeb bytowych w życiu codziennym. Za podstawowe potrzeby człowieka uznaje się nie tylko wyżywienie, ale także potrzebę posiadania stosownej do pory roku odzieży i obuwia, mieszkania, dobrego stanu zdrowia, możliwości uzyskania wykształcenia, uczestnictwa w kulturze.

Z obserwacji poziomu życia wszystkich mieszkańców naszej gminy oraz nakładania się różnych problemów społecznych wynika, że ubóstwo dotyka mieszkańców gminy. Należy więc podejmować odpowiednie interwencje socjalne aby to zjawisko się nie nasilało. Oczywiście jest, że zjawisko ubóstwa jest złe, dlatego należy je zlikwidować a przynajmniej ograniczyć.

5.1.6 Inne problemy społeczne gminy

W niewielkim nasileniu występują na terenie gminy Werbkowice takie problemy jak:

- **trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego**

Grupę klientów pomocy społecznej stanowią tu osoby opuszczające zakład karny nie posiadające środków do życia. Pomoc przyznana tym osobom kształtowała się następująco: w 2009 roku - 4 osoby, w 2010 roku - 5 osoby, 2011 roku - 3 osoby. Problemem tej grupy jest także bezrobocie, brak mieszkania lub trudne warunki mieszkaniowe oraz izolowanie się od społeczności, przebywanie bezdomnych w grupach przestępczych, stanowiących często przyczynę powrotu do zakładu karnego.

- **bezdomność**

Problem bezdomności jest jednym z najbardziej niebezpiecznych zjawisk patologii społecznej. Dla ogółu społeczeństwa bezdomność jest zagrożeniem

dla bezpieczeństwa i spokoju ludności. Osoby bezdomne objęto pomocą państwa, którą określono ustawą z dnia 12 marca 2004r. z późniejszymi zmianami o pomocy społecznej, w myśl której bezdomnemu należy zapewnić tymczasowe miejsce noclegowe, odzież i posiłek, a w niektórych przypadkach również pomoc finansową i inne formy pomocy. Problem bezdomności na terenie gminy istnieje jednostkowo. Pojawianie się podobnych przypadków będzie trudne do rozwiązania ze względu na brak zasobów mieszkaniowych z przeznaczeniem na ten cel, jednakże uruchomione zostaną wszelkie kierunki działań mające na celu likwidację bezdomności.

• **narkomania**

Narkomania to stan uzależnienia od środków odurzających. W ostatnich latach wzrosło zagrożenie życia i zdrowia dzieci i młodzieży, wynikające z coraz powszechniejszej dostępności do substancji o działaniu psychoaktywnym potocznie nazywanych „dopalaczami”. Dopalacze są narkotykami, które w swoim składzie posiadają niekiedy kilka substancji psychoaktywnych. Taki miks syntetyków może spowodować nie tylko uzależnienie, ale nawet zabić. Uzależnienie od środków narkotycznych prowadzi do śmierci, samobójstw, rabunków, kradzieży popełnianych w celu zdobycia środków pieniężnych na zaspokojenie głodu narkotykowego.

W celu zapobiegania narkomanii w gminie Werbkowice istnieje Gminny Program Przeciwdziałania Narkomanii, którego celami jest:

- zapobieganie wzrostowi i rozpowszechnianiu się problemu narkomanii, zażywania narkotyków poprzez działalność wychowawczą, edukacyjną informacyjną i zapobiegawczą,
- ograniczenie szkód zdrowotnych i społecznych związanych z zażywaniem narkotyków i uzależnieniem od narkotyków
- zapobieganie zjawisku recydywy i nawrotom narkomanii u osób dotkniętych uzależnieniem,
- osłabienie ryzyka sięgania po narkotyki wśród młodzieży poprzez poznanie przyczyn narkomanii i sięgania po narkotyki

Zadania Gminnego Programu Przeciwdziałania Narkomanii obejmują:

- zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych i osób zagrożonych uzależnieniem,
- udzielenie rodzinom, w których występują problemy narkomanii pomocy psychospołecznej i prawnej,
- prowadzenie profilaktycznej działalności informatycznej oraz szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów narkomanii, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie zajęć sportowo-rekreacyjnych dla uczniów, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych.

Narkomania stanowi ważny problem, w szczególności jeśli chodzi o narkotyki, po które sięga coraz więcej młodych ludzi. Dlatego bardzo ważne są działania edukacyjne wśród dzieci i młodzieży w szkołach.

VI. Uwarunkowania społeczno-gospodarcze Gminy Werbkowice

6.1 Identyfikacja mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń życia społeczno-gospodarczego (Analiza SWOT)

Rozwój gminy Werbkowice uwarunkowany jest poprzez szereg czynników wewnętrznych i zewnętrznych, które mogą być oceniane w perspektywie przyszłości jako pozytywne bądź negatywne. Na podstawie niniejszej strategii sporządzono analizę SWOT, która jest podstawą do zidentyfikowania i sformułowania podstawowych problemów i zagadnień strategicznych.

Analiza SWOT oparta jest na prostym schemacie klasyfikacyjnym, w którym rozróżnia się następujące czynniki wpływające:

- „*Mocne strony*” - uwarunkowania wewnętrzne, które stanowią silne strony polityki społecznej, które należy wykorzystywać sprzyjając będą jej wzmocnieniu.
- „*Słabe strony*” - uwarunkowania wewnętrzne stanowią słabe strony polityki społecznej, niewyeliminowane będą ją osłabiać.
- „*Szanse*” - uwarunkowania zewnętrzne, które nie są bezpośrednio zależne od zachowania społeczności gminy. Mogą być one traktowane jako szanse i przy odpowiednio podjętych działaniach wykorzystane jako czynniki sprzyjające rozwiązywaniu problemów społecznych.
- „*Zagrożenia*” - uwarunkowania zewnętrzne, które również nie są bezpośrednio zależne od zachowania społeczności gminy, ale które mogą stanowić zagrożenie dla rozwiązywania problemów społecznych

Analiza SWOT

EDUKACJA PUBLICZNA

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> - otwarte świetlice wiejskie - hala gimnastyczna i zaplecze sportowe - prowadzenie zajęć profilaktycznych dla grup wiekowych - wyrównywanie szans poprzez dostęp dla dzieci i młodzieży szkolnej do stypendiów - doskonalenie zawodowe nauczycieli - mobilne szkolnictwo na zmiany w kształceniu pod wymagania rynku pracy - edukacja językowa - dostęp do informacji ogólnej i lokalnej przez internet - dobra współpraca szkoły ze środowiskiem - zatrudnienie wykwalifikowanej kadry - gabinet pedagogiczny 	<ul style="list-style-type: none"> - brak kawiarenek internetowych w celu udoskonalania swoich ambicji - zbyt mała liczba sal komputerowych w szkołach
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> - możliwość podnoszenia poziomu wykształcenia społeczeństwa - możliwość pozyskiwania środków z instytucji pozarządowych - możliwość pozyskiwania środków przez instytucje pozarządowe 	<ul style="list-style-type: none"> - niż demograficzny - bezrobocie - przejmowanie negatywnych wzorców zachowania - degradacja norm społecznych - niestabilność prawa

OCHRONA ZDROWIA

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> - bazy lokalowe na potrzeby służby zdrowia - wykwalifikowana kadra lekarzy specjalistów - baza szkolna dobrze zorganizowana - wdrażanie zdrowego stylu życia w zakresie promocji i ochrony zdrowia 	<ul style="list-style-type: none"> - baza nie w pełni wykorzystana pomiędzy podmiotami współdziałania - brak środków na wyposażanie gabinetów szkolnych w odpowiedni sprzęt medyczny
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> - przygotowanie do wykonywania usług medycznych o wysokim standardzie, finansowanych także ze środków niepublicznych 	<ul style="list-style-type: none"> - niski poziom finansowania ochrony zdrowia - niska świadomość zdrowotna społeczeństwa

POMOC SPOŁECZNA

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> - profesjonalnie przygotowana kadra pracownicza pomocy społecznej i ciągły wzrost jej kompetencji - rozeznanie środowiska (pełne rozeznanie środowiska) - umiejętne dysponowanie środkami finansowymi i rzeczowymi - poradnictwo socjalne - stały kontakt z podopiecznymi - otwartość na nadchodzące zmiany - ścisła współpraca z różnymi instytucjami pomocowymi - umiejętność szybkiego reagowania w sytuacji kryzysowej - współpraca z organizacjami pozarządowymi, działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych i rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej - wspieranie społeczeństwa w dążeniu do zmiany stylu życia i rozwiązywania istniejących problemów społecznych - dobra identyfikacja problemów i potrzeb społecznych występujących w gminie - wyposażanie w sprzęt komputerowy - sieć wewnętrzna - szeroki dostęp do internetu 	<ul style="list-style-type: none"> - ubożenie społeczeństwa - wysoki poziom bezrobocia i słaby rynek pracy - roszczeniowość podopiecznych - pokoleniowość rodzin korzystających z pomocy (syndrom uzależnienia od pomocy społecznej) - niedostateczne środki finansowe na zaspokojenie potrzeb materialno-bytowych i życiowych klientów pomocy społecznej
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> - możliwość wykorzystania walorów turystycznych gminy, próba zwiększenia liczby miejsc pracy oraz spadek bezrobocia - przeznaczenie większych środków na pomoc społeczną - wysoka aktywność młodzieży w procesie kształcenia się - wzmocnienie działań w zakresie profilaktyki 	<ul style="list-style-type: none"> - niestabilność i rozmijanie się rozwiązań prawnych z praktyką życia codziennego - postępujące bezrobocie - niewystarczające środki finansowe na realizację poszczególnych zadań z zakresu pomocy społecznej - wzrost biurokracji - wzrastająca przestępczość i patologie społeczne - wzrost chorób społecznych

<ul style="list-style-type: none"> - możliwość rozwoju infrastruktury pomocowej - organizacja zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży - udoskonalenie opieki nad dzieckiem i rodziną - rozbudowa struktury pomocowej a przez to większa dostępność do usług - działalność organizacji społecznych ukierunkowana na osoby niepełnosprawne - wzrost aktywności społecznej mieszkańców, większa świadomość osób niepełnosprawnych w możliwościach aktywnego działania w wielu dziedzinach życia społecznego i zawodowego - dobra współpraca z instytucjami - sądy, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Polski Czerwony Krzyż, Warsztaty Terapii Zajęciowej, Policja, Szkoły, Domy Pomocy Społecznej, Ośrodki Pomocy Społecznej 	<ul style="list-style-type: none"> - istniejące bariery społeczne w tym kulturowe i mentalnościowe powodujące ocenę człowieka poprzez pryzmat jego niepełnosprawności, co negatywnie wpływa na ingerencję społeczną osób niepełnosprawnych - rozluźnienie więzi rodzinnych - pogłębiające się konflikty między ludźmi - niedostateczna opieka nad dziećmi - niedostateczna aktywność społeczna ludności
---	--

PROBLEM ALKOHOLOWY

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> - otwartość władz samorządowych na zadania związane z rozwiązywaniem problemów społecznych i alkoholowych, narkomani - dobrze rozbudowana współpraca z organizacjami pozarządowymi - profesjonalna przygotowana kadra - prowadzenie świetlic środowiskowych z programami opiekuńczo-wychowawczymi i terapeutycznymi - systematyczne prowadzenie zajęć profilaktycznych i pozalekcyjnych wśród młodzieży, dzieci i rodziców w placówkach oświatowo-wychowawczych 	<ul style="list-style-type: none"> - niewystarczający budżet na pomoc środowiskową dla rodzin - słaba integracja środowisk lokalnych - duże bezrobocie i ubóstwo społeczne - brak poradni odwykowych w systemie podstawowej opieki zdrowotnej

SZANSE	ZAGROŻENIA
- działanie zespołu interdyscyplinarnego w celu pomocy środowiskom zagrożonym patologią i uzależnieniem - pozyskiwanie środków finansowych na rozszerzenie form pomocy	- brak pracy powoduje, że osoby popadają w alkoholizm, lub inne używki - niestabilna polityka walki z alkoholizmem i bezrobociem

6.2 Hierarchia problemów społecznych

Ocena znaczenia problemów społecznych pojawiających się w różnych dziedzinach życia społecznego jest niezbędna do ustalenia hierarchii ważnych dla społeczeństwa potrzeb.

Wielość i rodzaj problemów oraz fakt, że nie występują one w izolacji od siebie, gdyż istnieje pomiędzy nimi związek przyczynowo-skutkowy powodują, że trudno jest ustalić właściwą kolejność najczęściej występujących problemów społecznych.

Pomimo tych trudności podjęto próbę ułożenia hierarchii problemów społecznych, przyjmując za kryterium stopień ich nasilenia w środowisku.

Na pierwszy plan wysuwa się ciągle rosnące bezrobocie, którego skutkiem są drastyczne zmiany w sytuacji życiowej wielu osób i rodzin.

W dalszej kolejności problemów społecznych należy wymienić:

- pogarszające się ekonomiczne warunki życia mieszkańców, co z kolei powoduje zwiększone zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej
- niewystarczająca ilość środków finansowych na pomoc społeczną i na zaspokojenie niezbędnych potrzeb najbiedniejszych mieszkańców gminy
- szerzenie się zjawisk patologii społecznej
- wysoki udział osób niepełnosprawnych w ogólnej liczbie ludności gminnej
- zwiększające się grono rodzin niewydolnych w zakresie opiekuńczo-wychowawczym
- brak kompleksowych działań i instytucji wspierających rodziny

- niedostateczna infrastruktura pomocowa
- powiększające się zjawisko starzenia ludności i wzrost zapotrzebowania na usługi opiekuńcze.

VII. Założenia strategii rozwiązywania problemów społecznych i zaspakajania potrzeb mieszkańców

7.1 Misja

Gmina Werbkowice swoim mieszkańcom chce umożliwić pełne uczestnictwo w życiu społecznym oraz realizację planów osobistych, zawodowych i społecznych poprzez:

- zapewnienie wszystkim potrzebującym odpowiedniej pomocy finansowej, rzeczowej lub usługowej jak również dostępu do szeroko pojętego poradnictwa
- przeciwdziałanie i zwalczanie bezrobocia
- poprawę warunków mieszkaniowych
- wdrażanie różnych rozwiązań i przedsięwzięć ukierunkowanych na pomoc dziecku i rodzinie
- tworzenie optymalnych warunków dla rodziny w wypełnianiu funkcji opiekuńczej i wychowawczej
- integrację zawodową i społeczną różnych grup społecznych
- zmniejszenie zagrożenia patologią społeczną
- tworzenie optymalnych warunków rozwoju dla dzieci pozbawionych opieki rodzicielskiej
- wyrównywanie szans osób niepełnosprawnych w życiu społecznym
- przeciwdziałanie marginalizacji i izolacji społecznej osób starszych, samotnych oraz niepełnosprawnych
- wspieranie lokalnych inicjatyw
- zapewnienie dostępu do poradnictwa i informacji
- szerzenie edukacji ustawicznej

Wszystkie działania będą prowadzone w odpowiedzi na rzeczywiste potrzeby osób, rodzin, grup i społeczności a przy ich realizacji będzie wykorzystywany istniejący potencjał ludzki i instytucjonalny. Gmina stawia na profilaktykę oraz budowanie lokalnego partnerstwa na rzecz rozwiązywania problemów społecznych i lokalnych.

Głównym celem podejmowanych działań jest doprowadzenie do życiowego usamodzielnienia osób, rodzin, grup i społeczności lokalnych oraz ich aktywnego włączenia się w rozwiązywanie istniejących problemów.

7.2 Główny cel strategiczny

Celem głównym strategii jest

spójny system rozwiązywania problemów społecznych.

Wizja przyszłości pomocy społecznej w Werbkowicach została określona na podstawie analizy sytuacji społecznej przy współpracy partnerów społecznych. Nasza strategia służy osiągnięciu tejże wizji tak, aby w 2020 roku Gmina Werbkowice była obszarem:

- zapewniającym bezpieczeństwo socjalne swoim mieszkańcom
- który troszczy się o dobrą kondycję rodziny, osób niepełnosprawnych i starszych
- gdzie współpraca instytucji publicznych i organizacji pozarządowych odbywa się w sposób aktywny

7.3 Główne obszary strategii

Gminna strategia rozwiązywania problemów społecznych powstała po uprzednim rozpoznaniu pierwotnych i przodujących problemów społecznych gminy Werbkowice. Po identyfikacji tych problemów określone zostały główne obszary problemowe niniejszej Strategii. Są one współzależne i priorytetowe na tyle, iż skoncentrowanie się właśnie na nich w decydujący sposób przysłuży się realizacji głównego celu strategii rozwiązywania problemów społecznych w gminie Werbkowice.

GŁÓWNE OBSZARY PROBLEMOWE STRATEGII

- BEZROBOCIE

- KRYZYS W RODZINIE

- MARGINALIZACJA GRUP SPOŁECZNYCH

**- PRZECIWDZIAŁANIE WYKLUCZENIU SPOŁECZNEMU LUDZI
NIEPEŁNOSPRAWNYCH I STARSZYCH**

7.3.1 Bezrobocie

BEZROBOCIE

A. CEL STRATEGICZNY

PRZECIWDZIAŁANIE SKUTKOM BEZROBOCIA

A.1 CEL OPERACYJNY

WYSOKA SKUTECZNOŚĆ PROGRAMÓW NA RZECZ AKTYWIZACJI SPOŁECZNO-ZAWODOWEJ OSÓB BEZROBOTNYCH

DZIAŁANIA:

A1.1. Rozwój ścisłej współpracy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie rozwoju zatrudnienia na terenie gminy:

- **organizowanie prac społecznie użytecznych**
- **organizowanie prac interwencyjnych i robót publicznych**
- **promowanie klubów pracy i szkoleń**

A1.2. Rozwój sieci usług informacji i poradnictwa zawodowego (Program Aktywności Lokalnej, Kluby Integracji Społecznej)

A1.3. Współdziałanie w programach realizowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego przez instytucje rynku pracy

A1.4. Objęcie pracą socjalną bezrobotnych, tak by motywować ich do systematycznego poszukiwania zatrudnienia. W szczególności należy

dążyć do udzielenia osobom bezrobotnym wszechstronnej pomocy w zakresie: poradnictwa, zapoznania z aktywnymi technikami poszukiwania pracy

A1.5. Objęcie pomocą materialną rodzin dotkniętych problem bezrobocia

A1.6. Zwiększenie roli oddziaływania psychologicznego w celu motywowania i wytyczania celów do realizacji przez osoby bezrobotne

A2. CEL OPERACYJNY

BRAK ZJAWISKA DZIEDZICZENIA BEZROBOCIA

DZIAŁANIA:

A2.1. Promowanie różnorodnych form pracy

A2.2. Krzewienie idei zatrudnienia i wspieranie przedsiębiorczości

A2.3. Rozwijanie nowoczesnych metod pośrednictwa pracy i informacji o wolnych miejscach pracy

A2.4. Wspieranie osób bezrobotnych w nabywaniu kwalifikacji i kompetencji zawodowych

A2.5. Wspieranie absolwentów w aktywizacji zawodowej

A2.6. Aktywizacja społeczna i zawodowa grup bezrobotnych zagrożonych wykluczeniem społecznym

Realizatorzy:

- Samorząd gminy
- Ośrodek Pomocy Społecznej w Werbkowicach
- Urząd Gminy Werbkowice
- Powiatowy Urząd Pracy w Hrubieszowie
- Organizacje pozarządowe
- Instytucje samorządowe

Termin realizacji:

- Praca ciągła

7.3.2 Kryzys w rodzinie

KRYZYS W RODZINIE

B. CEL STRATEGICZNY

PRAWIDŁOWO FUNKCJONUJĄCA RODZINA

B1. CEL OPERACYJNY

INICJOWANIE POWSTANIA SYSTEMU WSPIERANIA RODZIN

W SYTUACJACH PROBLEMOWYCH

DZIAŁANIA:

B1.1. Utworzenie infrastruktury specjalistycznych usług i poradnictwa rodzinnego

B1.2. Szybkie i skuteczne działanie interdyscyplinarnego zespołu interwencji rodzinnej

B1.3. Kierowanie do instytucji i podmiotów udzielających wsparcia i pomocy specjalistycznej

B1.4. Opracowanie lokalnej informacji o instytucjach świadczących pomoc rodzinie

B1.5. Doskonalenie i szkolenie kadr zawodowych pracujących na rzecz rodziny

B1.6. Współpraca z organizacjami działającymi lokalnie

B1.7. Objęcie pomocą materialną rodzin w sytuacjach problemowych

B1.8. Realizacja rządowego programu „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”

B1.9. Utworzenie placówki wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży

B2. CEL OPERACYJNY

ODPOWIEDZIALNOŚĆ NATURALNEJ RODZINY ZA LOS DZIECKA

DZIAŁANIA:

B2.1. Rozwijanie konstruktywnych umiejętności i postaw rodzicielskich, zwiększanie kompetencji wychowawczych rodziców

B2.2. Usprawnienie współpracy służb socjalnych z rodzicami

i opiekunami, których dzieci objęto opieką zastępczą

B2.3. Propagowanie powstawania rodzin zastępczych, w szczególności pełniących funkcję pogotowia rodzinnego i wspieranie istniejących rodzinnych form pieczy zastępczej nad dzieckiem

B2.4. Wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży poprzez zajęcia wyrównawcze, pozalekcyjne

B3. CEL OPERACYJNY

PROMOWANIE RODZINNEGO MODELU ŻYCIA

DZIAŁANIA:

B3.1. Organizowanie różnych form integracji rodzin i społeczności lokalnej (festyny, imprezy kulturalne)

B3.2. Współpraca z instytucjami oświatowymi, organizacjami pozarządowymi w zakresie kreowania i upowszechniania pozytywnych wzorców osobowych

B3.3. Edukacja społeczna o zjawisku przemocy domowej i możliwościach zaradniczych

Realizatorzy:

- Samorząd gminy
- Ośrodek Pomocy Społecznej w Werbkowicach
- Urząd Gminy Werbkowice
- Placówki Oświatowe
- Gminny Ośrodek Kultury w Werbkowicach
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Hrubieszowie
- Organizacje pozarządowe

Termin realizacji:

- Praca ciągła

7.3.3. Marginalizacja grup społecznych

MARGINALIZACJA GRUP SPOŁECZNYCH

C. CEL STRATEGICZNY

PRZECIWDZIAŁANIE MARGINALIZACJI SPOŁECZNEJ

C1. CEL OPERACYJNY

PRZECIWDZIAŁANIE NASILANIU SIĘ ZJAWISKA UZALEŻNIEŃ

DZIAŁANIA:

C1.1. Koordynowanie działań w zakresie zwiększenia dostępności pomocy i rehabilitacji dla osób uzależnionych i współuzależnionych

C1.2. Promowanie zdrowego stylu życia, wolnego od nałogów

C1.3. Wsparcie psychologiczne dla członków rodzin z problemem uzależnień i przemocy

C1.4. Wspieranie działalności „Punktu Konsultacyjno-Informacyjnego” mającego na celu pomoc osobom dotkniętym uzależnieniami

C1.5. Edukacji dzieci i młodzieży w przedmiocie przeciwdziałania uzależnieniom

C1.6. Tworzenie grup wsparcia dla młodzieży

C1.7. Współpraca pedagogów szkolnych z policją, kuratorami i pracownikami socjalnymi

C1.8. Zwiększenie wiedzy rodziców na temat problemów uzależnień

C1.9. Wspomaganie działalności instytucji służącej rozwiązywaniu problemów uzależnień i przemocy

C2. CEL OPERACYJNY

POMNIEJSZANIE SKALI UBÓSTWA

DZIAŁANIA:

C2.1. Udzielanie pomocy materialnej osobom znajdującym się w trudnej sytuacji

C2.2. Inicjowanie zbiórek żywności i odzieży dla osób potrzebujących

C2.3. Współpraca z instytucjami i organizacjami charytatywnymi

w zakresie wsparcia osób najuboższych

C3. CEL OPERACYJNY

INTEGRACJA SPOŁECZNA GRUP WYKLUCZONYCH SPOŁECZNIE

DZIAŁANIA:

C3.1. Aktywizacja zawodowa osób wykluczonych społecznie

C3.2. Wspieranie inicjatyw mających na celu powstanie i rozwój infrastruktury edukacyjnej dla osób i grup marginalizowanych i zagrożonych wykluczeniem społecznym (bezrobotni, niepełnosprawni, alkoholicy, bezdomni, młodzież wychowująca się w placówkach opiekuńczo-wychowawczych i rodzinach zastępczych)

C3.3. Wspieranie działań na rzecz osób wykluczonych społecznie (opuszczających zakłady karne, cudzoziemcy)

Realizatorzy:

- Samorząd gminy
- Ośrodek Pomocy Społecznej w Werbkowicach
- Urząd Gminy Werbkowice
- Posterunek Policji w Werbkowicach
- Gminna Komisja ds. Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Werbkowicach
- Placówki Oświatowe
- Organizacje pozarządowe

Termin realizacji:

- Praca ciągła - realizacja Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Werbkowicach

7.3.4. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu ludzi niepełnosprawnych i starszych

PRZECIWDZIAŁANIE WYKLUCZENIU SPOŁECZNEMU LUDZI NIEPEŁNOSPRAWNYCH I STARSZYCH

D. CEL STRATEGICZNY

OGRANICZANIE WYKLUCZENIA LUDZI NIEPEŁNOSPRAWNYCH I STARSZYCH

D1. CEL OPERACYJNY

WSPIERANIE OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

DZIAŁANIA:

D1.1. Zwiększenie dostępu osób niepełnosprawnych do katalogu świadczeń z pomocy społecznej (zasiłki stałe, usługi opiekuńcze, zasiłek pielęgnacyjny, świadczenie pielęgnacyjne) oraz z opieki medycznej

D1.2. Finansowe i organizacyjne wspieranie możliwości rehabilitacji osób niepełnosprawnych (poszerzenie możliwości rehabilitacji osób niepełnosprawnych)

D1.3. Zwiększenie możliwości osób niepełnosprawnych na rzecz społeczeństwa

D1.4. Egzekwowanie prawa w sferze likwidacji barier architektonicznych, urbanistycznych i transportowych

D1.5. Uruchomienie OREW (Ośrodka Rehabilitacyjno-Edukacyjno-Wychowawczego)

D2. CEL OPERACYJNY

POZSZERZENIE WIEDZY O PROBLEMIE NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI

DZIAŁANIA:

D2.1. Szkolenie pracowników socjalnych w zakresie szeroko rozumianej problematyki niepełnosprawności

D2.2. Budowanie poczucia solidarności mieszkańców z osobami niepełnosprawnymi i współodpowiedzialności za ich przyszłość

D2.3. Ułatwienie dostępu do przedmiotowej informacji dla osób niepełnosprawnych

D2.4. Wspieranie i edukacja rodzin dotkniętych problemem niepełnosprawności

D2.5. Propagowanie idei tworzenia grup wsparcia

D3. CEL OPERACYJNY

POPRAWA JAKOŚCI ŻYCIA LUDZI STARSZYCH

DZIAŁANIA:

D3.1. Rozwijanie infrastruktury usług środowiskowych z wykorzystaniem istniejącej bazy (kluby dla osób starszych, związek emerytów i rencistów, usługi opiekuńcze, specjalistyczne usługi opiekuńcze)

D3.2. Finansowanie usług opiekuńczych zwykłych i specjalistycznych w środowisku zamieszkania osoby starszej

D3.3. Aktywizacja rodzin na rzecz zapewnienia opieki swoim najbliższymi, wymagającym takiej pomocy (wspieranie rodzin, które przejawiają wolę świadczenia takiej opieki)

D3.4. Wzrost jakości i dostępności usług z zakresu opieki i ochrony zdrowia

D3.5. Rozwój wolontariatu

Realizatorzy:

- Ośrodek Pomocy Społecznej w Werbkowicach
- Zakłady Opieki Zdrowotnej na terenie gminy
- Warsztaty Terapii Zajęciowej
- Organizacje pozarządowe

Termin realizacji:

- Praca ciągła

7.4. Harmonogram realizacji

HARMONOGRAM REALIZACJI CELU STRATEGICZNEGO A

Cel operacyjny A1.		2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
A1.1.	Rozwój ścisłej współpracy GOPS z PUP w zakresie rozwoju zatrudnienia na terenie gminy : - organizowanie prac społecznie użytecznych - organizowanie prac interwencyjnych i robót publicznych - promowanie klubów pracy i szkoleń	X	X	X	X	X	X	X	X
A1.2.	Rozwój sieci usług informacji i poradnictwa zawodowego (Program Aktywności Lokalnej, Klub Integracji Społecznej)		X	X	X	X	X	X	X
A1.3.	Współdziałanie w programach realizowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego przez instytucje rynku pracy	X	X	X	X	X	X	X	X
A1.4.	Objęcie pracą socjalną bezrobotnych, tak by motywować ich do systematycznego poszukiwania zatrudnienia. W szczególności należy dążyć do udzielenia osobom bezrobotnym wszechstronnej pomocy w zakresie: poradnictwa, zapoznania z aktywnymi technikami poszukiwania pracy	X	X	X	X	X	X	X	X
A1.5.	Objęcie pomocą materialną rodzin dotkniętych problemem bezrobocia	X	X	X	X	X	X	X	X
A1.6.	Zwiększenie roli oddziaływania psychologicznego w celu motywowania i wytyczania celów do realizacji przez osoby bezrobotne	X	X	X	X	X	X	X	X
Cel operacyjny A2.		2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
A2.1.	Promowanie różnorodnych form pracy	X	X	X	X	X	X	X	X
A2.2.	Krzewienie idei zatrudnienia i wspieranie przedsiębiorczości	X	X	X	X	X	X	X	X
A2.3.	Rozwijanie nowoczesnych metod pośrednictwa pracy i informacji o wolnych miejscach pracy	X	X	X	X	X	X	X	X
A2.4.	Wspieranie osób bezrobotnych w nabywaniu kwalifikacji i kompetencji zawodowych	X	X	X	X	X	X	X	X
A2.5.	Wspieranie absolwentów w aktywizacji zawodowej	X	X	X	X	X	X	X	X
A2.6.	Aktywizacja społeczna i zawodowa grup bezrobotnych zagrożonych wykluczeniem społecznym	X	X	X	X	X	X	X	X

HARMONOGRAM REALIZACJI CELU STRATEGICZNEGO B

Cel operacyjny B1.		2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
B1.1.	Utworzenie infrastruktury specjalistycznych usług i poradnictwa rodzinnego	X	X	X	X	X	X	X	X
B1.2.	Szybkie i skuteczne działanie interdyscyplinarnego zespołu interwencji rodzinnej	X	X	X	X	X	X	X	X
B1.3.	Kierowanie do instytucji i podmiotów udzielających wsparcia i pomocy specjalistycznej	X	X	X	X	X	X	X	X
B1.4.	Opracowanie lokalnej informacji o instytucjach świadczących pomoc rodzinie	X		X		X		X	
B1.5.	Doskonalenie i szkolenie kadr zawodowych pracujących na rzecz rodziny	X	X	X	X				
B1.6.	Współpraca z organizacjami działającymi lokalnie	X	X	X	X	X	X	X	X
B1.7.	Objęcie pomocą materialną rodzin w sytuacjach problemowych	X	X	X	X	X	X	X	X
B1.8.	Realizacja rządowego programu „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”	X	X	X	X	X	X	X	X
B1.9.	Utworzenie placówki wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży	X	X	X	X	X	X	X	X
Cel operacyjny B2.		2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
B2.1.	Rozwijanie konstruktywnych umiejętności i postaw rodzicielskich, zwiększenie kompetencji wychowawczych rodziców	X	X	X	X	X	X	X	X
B2.2.	Usprawnienie współpracy służb socjalnych z rodzicami opiekunami, których dzieci objęto opieką zastępczą	X	X	X	X	X	X	X	X
B2.3.	Propagowanie powstawania rodzin zastępczych, w szczególności pełniących funkcję pogotowia rodzinnego i wspieranie istniejących rodzinnych form pieczy zastępczej nad dzieckiem	X	X	X	X	X	X	X	X
B2.4.	Wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży poprzez zajęcia wyrównawcze, pozalekcyjne	X	X	X	X	X	X	X	X
Cel operacyjny B3.		2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
B3.1.	Organizowanie różnych form integracji rodzin i społeczności lokalnej (festyny, imprezy kulturalne)	X	X	X	X	X	X	X	X
B3.2.	Współpraca z instytucjami oświatowymi, organizacjami pozarządowymi w zakresie kreowania i upowszechniania pozytywnych wzorców osobowych	X	X	X	X	X	X	X	X
B3.3.	Edukacja społeczna o zjawisku przemocy domowej i możliwościach zaradczych	X	X	X	X	X	X	X	X

HARMONOGRAM REALIZACJI CELU STRATEGICZNEGO C

Cel operacyjny C1.		2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
C1.1.	Koordinowanie działań w zakresie zwiększenia dostępności pomocy i rehabilitacji dla osób uzależnionych i współuzależnionych	X	X	X	X	X	X	X	X
C1.2.	Promowanie zdrowego stylu życia, wolnego od nałogów	X	X	X	X	X	X	X	X
C1.3.	Wsparcie psychologiczne dla członków rodziny z problemem uzależnień i przemocy	X	X	X	X	X	X	X	X
C1.4.	Wspieranie działalności „Punktu Konsultacyjno-Infomacyjnego” mającego na celu pomoc osobom dotkniętym uzależnieniami	X	X	X	X	X	X	X	X
C1.5.	Edukacja dzieci i młodzieży w przedmiocie przeciwdziałania uzależnieniom	X	X	X	X	X	X	X	X
C1.6.	Tworzenie grup wsparcia dla młodzieży	X	X	X	X	X	X	X	X
C1.7.	Współpraca pedagogów szkolnych z policją, kuratorami i pracownikami socjalnymi	X	X	X	X	X	X	X	X
C1.8.	Zwiększenie wiedzy rodziców na temat problemów uzależnień	X	X	X	X	X	X	X	X
C1.9.	Wspomaganie działalności instytucji służącej rozwiązywaniu problemów uzależnień i przemocy	X	X	X	X	X	X	X	X
Cel operacyjny C2.		2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
C2.1.	Udzielanie pomocy materialnej ludziom znajdującym się w trudnej sytuacji	X	X	X	X	X	X	X	X
C2.2.	Inicjowanie zbiorów żywności i odzieży dla osób potrzebujących	X	X	X	X	X	X	X	X
C2.3.	Współpraca z instytucjami i organizacjami charytatywnymi w zakresie wsparcia dla osób najuboższych	X	X	X	X	X	X	X	X
Cel operacyjny C3.		2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
C3.1.	Aktywizacja zawodowa osób wykluczonych społecznie	X	X	X	X	X	X	X	X
C3.2.	Wspieranie inicjatyw mających na celu powstanie i rozwój infrastruktury edukacyjnej dla osób i grup marginalizowanych i zagrożonych wykluczeniem społecznym (bezrobotni, niepełnosprawni, alkoholicy, bezdomni, młodzież wychowująca się w placówkach opiekuńczo-wychowawczych i rodzinach zastępczych)	X	X	X	X	X	X	X	X
C3.3.	Wspieranie działań na rzecz osób wykluczonych społecznie (opuszczających zakład karny, cudzoziemcy)	X	X	X	X	X	X	X	X

HARMONOGRAM REALIZACJI CELU STRATEGICZNEGO D

Cel operacyjny D1.		2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
D1.1.	Zwiększenie dostępu osób niepełnosprawnych do katalogu świadczeń z pomocy społecznej (zasiłki stałe, usługi opiekuńcze, zasiłek pielęgnacyjny, świadczenie pielęgnacyjne) oraz z opieki medycznej	X	X	X	X	X	X	X	X
D1.2.	Finansowe i organizacyjne wspieranie możliwości rehabilitacji osób niepełnosprawnych (poszerzenie możliwości rehabilitacji osób niepełnosprawnych)	X	X	X	X	X	X	X	X
D1.3.	Zwiększenie możliwości osób niepełnosprawnych na rzecz społeczeństwa	X	X	X	X	X	X	X	X
D1.4.	Egzekwowanie prawa w sferze likwidacji barier architektonicznych, urbanistycznych i transportowych	X	X	X	X	X	X	X	X
D1.5.	Uruchomienie OREW (Ośrodka Rehabilitacyjno-Edukacyjno-Wychowawczego)		X						
Cel operacyjny D2.		2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
D2.1.	Szkolenie pracowników socjalnych w zakresie szeroko rozumianej problematyki niepełnosprawności	X		X		X		X	
D2.2.	Budowanie poczucia solidarności mieszkańców z osobami niepełnosprawnymi i współodpowiedzialności za ich przyszłość	X	X	X	X	X	X	X	X
D2.3.	Ułatwienie dostępu do przedmiotowej informacji dla osób niepełnosprawnych	X	X	X	X	X	X	X	X
D2.4.	Wspieranie i edukacja rodzin dotkniętych problemem niepełnosprawności	X	X	X	X	X	X	X	X
D2.5.	Propagowanie idei tworzenia grup wsparcia	X	X	X	X	X	X	X	X
Cel operacyjny D3.		2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
D3.1.	Rozwijanie infrastruktury usług środowiskowych z wykorzystaniem istniejącej bazy (klub dla osób starszych, związek emerytów i rencistów, usługi opiekuńcze, specjalistyczne usługi opiekuńcze)	X	X	X	X	X	X	X	X
D3.2.	Finansowanie usług opiekuńczych zwykłych i specjalist. w środowisku zamieszkania osoby starszej	X	X	X	X	X	X	X	X
D3.3.	Aktywizacja rodzin na rzecz zapewnienia opieki swoim najbliższym, wymagającym takiej pomocy (wspieranie rodzin, które przejawiają wolę świadczenia takiej opieki)	X	X	X	X	X	X	X	X
D3.4.	Wzrost jakości i dostępności usług z zakresu opieki i ochrony zdrowia	X	X	X	X	X	X	X	X
D3.5.	Rozwój wolontariatu	X	X	X	X	X	X	X	X

VIII. Finansowanie

Warunkiem wprowadzenia Strategii jest zapewnienie w corocznym budżecie Gminy Werbkowice określonych środków finansowych na realizację przyjętych zadań.

Ponadto istotnym elementem będzie możliwość pozyskiwania dodatkowych środków zewnętrznych do których należą:

- środki z budżetu państwa
- środki z Funduszu Pracy
- środki unijne (Europejski Fundusz Społeczny oraz Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego)
- środki własne podmiotów zaangażowanych w rozwiązywanie problemów społecznych
- sponsorzy

Realizacja części działań nie wymaga dodatkowych nakładów finansowych i te będą realizowane systematycznie.

IX. Wdrażanie i monitorowanie

Podczas wdrażania strategii konieczne jest czuwanie nad jej realizacją i kontrolowanie jej przebiegu.

Realizacja strategii rozwiązywania problemów społecznych będzie uzależniona od wielu różnych czynników. Najważniejsze z nich to:

- sytuacja finansowa gminy,
- kreatywność i stopień zaangażowania lokalnych zasobów instytucjonalnych we wspólne działania,
- aktywność samych zainteresowanych, czyli mieszkańców gminy

Wdrażanie Strategii w sposób właściwy wymaga połączenia wysiłków wielu instytucji, organizacji i osób. Przedłożona Strategia to przede wszystkim własność lokalnej społeczności - Gminy Werbkowice. Dlatego też głównym czynnikiem powodującym powodzenie w realizacji założeń strategii będzie udział wszystkich osób zamieszkujących jej obszar.

Podmiotem odpowiedzialnym za wdrażanie Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2013-2020 jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Werbkowicach, który posiada odpowiednie warunki do realizacji zadań związanych z wdrażaniem Strategii. Nadzór nad realizacją zadań założonych w strategii będzie prowadzony przez Kierownika Ośrodka (Koordynatora Strategii).

Koordynator Strategii odpowiada za organizację prac przy opracowaniu strategii, gromadzenie danych związanych z realizacją strategii oraz informacji określających postęp w jej realizacji, prowadzenie bazy danych i wymiany informacji o programach realizujących cele strategii, ewaluację stanu realizacji strategii, opracowywanie całościowego okresowego sprawozdania o stanie realizacji Strategii. W latach obowiązywania Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych każdego roku koordynator strategii będzie przekazywał władzom samorządowym sprawozdanie z realizacji zadań wynikających ze strategii. Sprawozdania ze stopnia realizacji poszczególnych programów i projektów służyć będą ewaluacji strategii, ewentualnej aktualizacji jej celów oraz kierunków działań.

X. Proces aktualizacji strategii

Gmina Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych jest dokumentem, który wymaga aktualizacji w celu dostosowania do aktualnej sytuacji społecznej gminy oraz perspektyw jej rozwoju. Proces aktualizacji Strategii należy przeprowadzać przy szerokim udziale społeczności gminnej i przedstawicieli różnych sektorów życia publicznego. Tego typu dokument wymaga zaangażowania wielu osób i instytucji, aby przedstawił faktyczny obraz naszej Gminy, jej realne potrzeby i kierunki rozwoju oraz konkretne propozycje rozwiązywania pojawiających się problemów.

W celu aktualizacji Strategii pod nadzorem koordynatora będą gromadzone potrzebne informacje od przedstawicieli instytucji publicznych i organizacji społecznych zaangażowanych w lokalną politykę społeczną m.in. od Urzędu Gminy w Werbkowicach, gminnych placówek oświatowych, posterunku Policji, organizacji pozarządowych. Po zebraniu konkretnych informacji będą prowadzone prace nad materiałami, które będą podstawą uaktualnienia zapisów Strategii w zależności od potrzeb.

XI. Zakończenie

Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2013-2020 została opracowana w oparciu o diagnozę problemów społecznych, które występują na terenie naszej gminy. Do realizacji zostały wybrane i przyjęte najistotniejsze problemy.

Strategia określa głównie długofalowe cele gminy oraz kierunki działania, które są konieczne dla realizacji celów jak również zawiera plan działań zmierzający do rozwiązywania konkretnych, trudnych sytuacji.

Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2013-2020 ukierunkowana jest na pomoc rodzinie, która jest podstawową komórką życia społecznego. W obecnej złożonej sytuacji społeczno-ekonomicznej coraz częściej rodziny stają się niewydolne i bez odpowiednio zorganizowanego wsparcia nie są w stanie sprostać stojącym przed nią zadaniom. Nacisk należy położyć na walkę z wykluczeniem społecznym, które potęguje bezrobocie, a co za tym idzie wiele dysfunkcji w społeczeństwie, z których najbardziej powszechną jest alkoholizm. Tylko dobrze zaplanowana wspólna praca wszystkich organów samorządu, instytucji, organizacji i osób prywatnych, ukierunkowana na rodzinę jest warunkiem pełnego uczestnictwa w życiu społecznym naszej gminy oraz realizacji planów osobistych, zawodowych i społecznych co jest misją naszej strategii.

Spis tabel

1. Liczba urodzeń i zgonów w gminie Werbkowice
2. Liczba dzieci objętych nauczaniem w Gminie Werbkowice w latach 2009-2011
3. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w latach 2009-2011
4. Przestępstwa stwierdzone i ich wykrywalność na terenie gminy Werbkowice
5. Środki represyjne stosowane przez funkcjonariuszy Posterunku Policji w Werbkowicach
6. Wypadki drogowe i kolizje
7. Nieletni sprawcy
8. Liczba osób bezrobotnych z gminy Werbkowice zarejestrowanych w PUP w Hrubieszowie
9. Liczba osób bezrobotnych w kategorii wiekowych w latach 2009-2011
10. Liczba osób bezrobotnych w okresie pozostawania bez pracy w latach 2009-2011
11. Liczba rodzin korzystających z pomocy GOPS z powodu alkoholizmu
12. Liczba rodzin korzystających z pomocy GOPS z powodu niepełnosprawności i długotrwałej choroby